

Справаздача аб рэалізацыі мер па захаванню нематэрыяльнай культурнай спадчыны (НКС) Беларусі за 2015 г.*

* Падрыхтавана аддзелам навукова-метадычнага забеспячэння дзейнасці па ахове гісторыка-культурнай спадчыны Інстытута культуры Беларусі па матэрыялах, прадстаўленых аддзеламі ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі ў Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Інстытут культуры Беларусі.

Дазвол на выкарыстанне толькі са спасылкай на адпаведную публікацыю на www.livingheritage.by

Змест

Брэсцкая вобласць.....	3
Віцебская вобласць.....	7
Гомельская вобласць.....	10
Гродзенская вобласць.....	15
Магілёўская вобласць.....	23
Мінская вобласць.....	30
Рэкамендацыі.....	39
Дадатак 1. Пералік элементаў НКС, якія плануюцца да ўключэння ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь у 2016 г.....	40
Дадатак 2. Пералік асноўных пулікацый аб элементах НКС Беларусі за 2015 г.....	42
Дадатак 3. Пералік асноўных інтэрнэт-пулікацый аб элементах НКС Беларусі за 2015 г.....	43

БРЭСЦКАЯ ВОБЛАСЦЬ

Агульная колькасць элементаў НКС, уключаных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь – 4:

- ❖ Творчасць М. В. Тарасюка, адметная майстэрскім валоданнем традыцыйнымі тэхналогіямі разьбы і роспісу па дрэве, увасобленымі ў роспісах з дрэва (в. Стойлы Пружанскага раёна)
- ❖ Абрад «Намскі Вялікдзень» в. Аброва Івацэвіцкага раёна
- ❖ Традыцыі ганчарнай вытворчасці з аўтэнтчнымі элементамі в. Гарадная Столінскага раёна.
- ❖ Традыцыйная тэхналогія ткацтва падвойных дываноў в. Падбела Камянецкага раёна.

Прынята рашэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь аб неабходнасці надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці наступным элементам НКС:

- ❖ Побывавы танец «Полька Спораўская» в. Спорава Бярозаўскага раёна.
- ❖ Вясновы абрадавы карагод «Стрылка» в. Бездзеж Драгічынскага раёна.
- ❖ Абрад «Ваджэнне Кусты» на другі дзень Тройцы агр. Лобча Лунінецкага раёна.
- ❖ Вясельная каравайная традыцыя вёскі Моталь Іванаўскага раёна

Творчасць М. В. Тарасюка, адметная майстэрскім валоданнем традыцыйнымі тэхналогіямі разьбы і роспісу па дрэве, увасобленымі ў вырабах з дрэва. У пачатку 2015 года не стала славутага майстра. На працягу года вы вырашаецца лёс музея «Успаміны Бацькаўшчыны», які стварыў майстар на сваёй сядзібе ў вёсцы Стойлы Пружанскага раёна. Музей налічвае каля 100 скульптурных кампазіцый, выкананых з дрэва і лазы.

У маі 2015 гады па ініцыятыве ГА АМ "Тур" і пры падтрымцы прадстаўніцтва "DVV International" у Рэспубліцы Беларусь, а таксама аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Пружанскага райвыканкама, праводзіўся першы пленэр разьбяроў і мастакоў, прысвечаны памяці Мікалая Тарасюка "Сцежкамі Міколы Тарасюка – 2015", падчас якога пабудавалі і ўсталявалі драўляны манумент каля сядзібы майстра. 8 мая 2015 года адбылося заключнае мерапрыемства пленэру – вернісаж-успамін, адкрыццё скульптурнай кампазіцыі і канцэрт фальклорных калектываў.

У жніўні 2015 г. пачала сустрэча гасцей аграсядзіба "Стулы", размешчаная ў занябанай і пакінутай вёсцы Стойлы, апошнім жыхаром якой быў Мікалай Тарасюк. Гаспадары сядзібы Ларыса і Аляксандр Быцко вырашылі скіраваць сваю дзейнасць на захаванне памяці аб сусветнавядомым майстры разьбы па дрэве, ладзяць экскурсіі на яго сядзібу, мараць зрабіць Міжнародны культурны цэнтр памяці Міколы Тарасюка, а ў бліжэйшы час плануець адкрыць рамесніцкі цэнтр імя Міколы Тарасюка.

Самабытны абрад **"Намскі Вялікдзень" в. Аброва Івацэвіцкага раёна** праводзіцца штогод у першы чацвер пасля Вялікадня. Абрад аб'ядноўвае мясцовую супольнасць, ён уключае ў сябе абыход вёскі разам са святарамі, дарослымі, моладдзю і дзецьмі. Працэсія наведвае кожны двор і з кожным наведваннем павялічваецца. Удзельнічаюць у абрадзе не толькі мясцовыя жыхары, але прыязджаюць жыхары з суседніх вёсак.

Штогод у раённай газеце "Івацэвіцкі веснік" даецца інфармацыя аб правядзенні абрада "Намскі Вялікдзень. У мэтах папулярызацыі абрада кожны раз на

свята запрашаюцца прадстаўнікі сродкаў масавай інфармацыі. СМІ. У 2015 годзе распрацаваны буклет, які інфармуе аб гісторыі абрада.

Традыцыйны ганчарны вытворчасці з аўтэнтычнымі элементамі в. Гарадная Столінскага раёна падтрымліваюцца дзякуючы шэрагу праектаў, што былі рэалізаваны ў папярэднія гады. У Цэнтры ганчарства, створаным у вёсцы, дзейнічаюць гурткі «Гліняная цацка» і «Юны ганчар», працуе выставачная зала, дзе прадстаўлена музейная экспазіцыя, якая налічвае звыш 200 экспанатаў, створаных падчас Міжнародных пленэраў ганчароў, якія праводзяцца па ініцыятыве і пад кіраўніцтвам ДзУК «Брэсцкі АГКЦ» з перыядычнасцю раз у два гады. Прымае наведвальнікаў філіял Столінскага раённага краязнаўчага музея ў в. Гарадная – сядзіба ганчара. З мэтай захавання традыцыйнага ганчарнага промысла раённым арганізацыйна-метадычным цэнтрам аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Столінскага райвыканкама была створана картатэка патомных ганчароў.

Для папулярызацыі дадзенага промыслу майстры Цэнтра ганчарства ўдзельнічаюць у раённых, абласных, рэспубліканскіх мерапрыемствах. На базе Цэнтра ладзяцца экскурсіі для дзяцей, моладзі, працоўных калектываў, гасцей з розных рэгіёнаў Беларусі і замежжа. Пра дзейнасць Цэнтра ганчарства і працу патомных ганчароў рэгулярна выходзяць публікацыі ў мясцовых і абласных газетах.

У 2015 годзе аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Столінскага райвыканкама быў праведзены на базе Цэнтра ганчарства майстар-клас па абпалу і глазураванню посуду, падчас якога патомныя майстры падзяліліся сакрэтамі дадзенай тэхналогіі.

Традыцыйная тэхналогія ткацтва падвойных дываноў в. Падбела Камянецкага раёна, як элемент нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны, была ўключана ў план мерапрыемстваў Брэсцкай вобласці па выкананні Дзяржаўнай праграмы адраджэння тэхналогій і традыцый вырабу сліцкіх паясоў і развіцця вытворчасці нацыянальнай сувенірнай прадукцыі “Сліцкія паясы” на 2012-2015 гады.

У межах мерапрыемстваў Дзяржаўнай праграмы ў Камянюцкім сельскім Цэнтры рамёстваў і культуры створана падраздзяленне па вырабу сувенірных аналагаў, мастацкіх стылізацый двухасноўных дываноў, дзе майстар-метадыст Грыцук Надзея Анатольеўна – народны майстар Рэспублікі Беларусь, навучае ўсіх жадаючых падвойнаму ткацтву і вырабляе накідкі на крэслы, на кухонныя табурэткі і іншыя сувеніры.

Для эфектыўнай работы падраздзялення набыта абсталяванне, матэрыялы і інструменты. У дар Цэнтру былі перададзены два ткацкія станкі.

У Падбэльскім сельскім клубе Краўчынская Марыя Іванаўна (ганаровае званне “народны майстар” прысвоена ў 2015 годзе) працягвае займацца вырабам падвойных дываноў, асвойвае выраб сувенірнай прадукцыі ў тэхніцы двухасноўнага ткацтва і кіруе гурткамі народнай творчасці, дзе навучае моладзь і дарослых традыцыйнаму ткацтву, працягваючы традыцыі захавання і развіцця культурнай спадчыны Камянецчыны. У дар Падбэльскаму СК перададзены ткацкі станок для вырабу сувенірнай прадукцыі ў традыцыйнай тэхналогіі падвойнага ткацтва.

У мэтах павышэння забеспячэння ўмоў захавання, адраджэння і развіцця лакальнага ўнікальнага беларускага рамяства, прымаюцца мэтанакіраваныя меры, абумоўленыя правядзеннем шэрагу імпрэз па стварэнні спрыяльных умоў і фінансавання ў рамках бюджэтных сродкаў. Камянецкія ткачы ўдзельнічаюць у абласных, рэспубліканскіх, міжнародных выставах, семінарах і конкурсах,

праводзяць майстар-класы, навучаюць майстэрству вырабу двухасноўных (падвойных) дываноў маладога пакалення.

Рэгулярнай з'явай культурнага жыцця Камянецчыны сталі выставы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва. У 2015 годзе ў Камянецкім ГДК адбылося свята, прымеркаванае да 75-годдзя ўтварэння Камянецкага раёна, у рамках святкавання была арганізавана выстава-кірмаш "Майстры зямлі Камянецкай", майстар-класы па традыцыйных відах творчасці, а таксама ткацтву "падвойных дываноў". Актыўны ўдзел у дадзенай імпрэзе прынялі майстры двухасноўнага ткацтва Марыя Краўчынская і Надзея Грыцук. 21 лютага 2015 г. у ДПУ "НП "Белавежская пушча" адбыліся народныя гуляні "Праводзіны Снягуркі і Матухны Зімы". У межах імпрэзы прайшла выстава-продаж, удзел у якой прынялі ткачыкі Грыцук Н.А. і Краўчынская М.І. На свяце горада Камянец у гарадскім парку, прайшла раённая выстава-кірмаш "Горад майстроў" і майстар-класы па розных відах ДПМ. Двухасноўнае (падвойнае) ткацтва было прадстаўлена працамі народных майстрых Камянецчыны.

Краўчынская М. прадставіла свае "падвойныя дываны" на выставе ў аг. Пелішча, дзе 8 жніўня праходзіла свята вёскі, а таксама на абласным свяце "Дажынкi-2015 у г. Іванава" была арганізавана выстава-кірмаш, дзе вялікай папулярнасцю карысталіся вырабы, выкананыя ў тэхніцы двухасноўнага ткацтва.

У снежні 2015 года завяршыўся раённы агляд-конкурс устаноў культуры клубнага тыпу па арганізацыі этнаграфічных куткоў і пакояў "Самы лепшы этна-куток ці пакой", які праводзіўся для даследавання, адраджэння, захавання і папулярнага народнага мастацтва Беларусі. У Падбэльскім СК і Камянюцкім СЦРiК, у межах агляду-конкурсу, былі аформлены выставы падвойных дываноў і сувенірнага прадукцыі, выкананай ў тэхніцы падвойнага ткацтва. Паступова ствараецца раённая фота-відэа база па тэхналогіі выканання падвойных дываноў і ўзорах ткацтва.

Інфармацыйна-рэкламнае забеспячэнне імпрэз па папулярнага элемента нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны рэалізуецца праз друкаваныя сродкі масавай інфармацыі: газеты "Вечерний Брест", "Навіны Камянецчыны", "Советская Белоруссия" і сетку інтэрнэт на сайце Камянецкага райвыканкама і сайце "Камянец і окрестности". Неаднаразова майстрыкі падвойнага ткацтва бралі ўдзел у тэледымках каналаў "Беларусь 3", "Беларусь 4", СТБ.

Народныя майстры Надзея Грыцук (в. Пашукі) і Марыя Краўчынская (в. Падбела) узнагароджваліся дыпламамі і ганаровымі граматамі, падзякамі і памятнымі падарункамі за ўклад у адраджэнне, развіццё і перадачу тэхналогіі падвойнага ткацтва, за захаванне і творчае развіццё традыцый народнага мастацтва, за высокі ўзровень работ і вялікія творчыя дасягненні, за актыўны ўдзел у мерапрыемствах рознага ўзроўню.

Побытавы танец "Спораўская полька" выконваецца ў вёсцы Спорава Бярозаўскага раёна ў час правядзення мясцовых свят. Носьбіты харэаграфічнай традыцыі прымаюць актыўны ўдзел у навучанні моладзі і дзяцей фігурам полькі і з'яўляюцца ўдзельнікамі фальклорна-этнаграфічнага ансамбля "Жураўка" Спораўскага сельскага Цэнтру культуры і вольнага часу. Свой вопыт яны перадаюць малодшаму пакаленню мясцовых танцораў. Асноўнымі праблемамі для захоўвання элемента з'яўляецца пажылы ўзрост асноўных носьбітаў, паступовая страта цікавасці мясцовай моладзі да элемента, урбанізацыя вясковага ладу жыцця. У 2015 г. праведзены шэраг мерапрыемстваў па захаванню і папулярнага элемента: наладжана навучанне дзяцей фігурам полькі праз заняткі ў клубе аматараў фальклору "Жаўручкі" Спораўскага сЦКiВЧ, праводзяцца заняткі з дзеткамі ў

дзіцячым садку вёскі Спорава, падтрымліваецца цікавасць моладзі праз удзел у святах і мерапрыемствах, якія праходзяць у вёсцы і па-за яе межамі. Насельніцтва інфармуецца аб элеменце праз мясцовыя і рэспубліканскія СМІ, Інтэрнэт. Бярозаўскім раённым выканаўчым камітэтам з мэтай падтрымкі носьбітаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны была размешчана на сайце райвыканкама інфармацыя аб элеменце. Бярозаўскі райвыканкам дапамагае носьбітам фінансава ў іх дзейнасці па перадачы традыцыі.

Вясновы абрадавы карагод “Стрылка” у в.Бездзеж Драгічынскага раёна адбываецца на першы дзень Вялікадня пасля святочнага богаслужэння ў Свята-Троіцкім храме на прыцаркоўнай плошчы. У 2015 годзе свята праходзіла 12 красавіка і суправаджалася канцэртам творчых калектываў раёна “Велікодныя забавы” з мэтай павышэння інфармаванасці грамадства і развіцця турызму. Рэдакцыя раённай газеты “Драгічынскі веснік” кожны год асвятляе традыцыю правядзення абраду на сваіх старонках. Грамадскім Драгічынскім тэлебачаннем працягваецца работа па відэазапісу з носьбітамі абраду.

Абрад «Ваджэнне Кусты» на другі дзень Тройцы ў аг. Лобча Лунінецкага раёна, які захавалі і берагуць удзельніцы фальклорна-этнаграфічнага гурта «Лабчанка», фарміруе ў жыхароў аграгарадка ўсведамленне, што яны з’яўляюцца адной супольнасцю не толькі па месцы жыхарства, але і супольнасцю, якая мае адметную традыцыйную культуру. Паглядзець на абрад прыязджаюць прадстаўнікі прэсы, сталічная моладзь, сваякі жыхароў Лобчы. Гэта ўмацоўвае прэстыж абрада і гурта, які яго захоўвае, а ў жыхароў Лобчы — гонар за іх.

У 2015 годзе ў першы дзень Тройцы для жыхароў вёскі было паказана тэатралізаванае прадстаўленне абрада “Ваджэнне Кусты” на пляцоўцы каля сельскага Дома культуры. На другі дзень Тройцы пры ваджэнні “Кусты” да калектыву “Лабчанка” далучыліся навучэнцы гімназіі г. Лунінца і Баранавіцкага музычнага каледжа. 6 чэрвеня 2015 года калектыў прадставіў гэты абрад у гімназіі г. Лунінца, аб чым паведамлялася на старонках раённай газеты “Лунінецкія навіны”. У верасні 2015 года падчас правядзення ў Лобчанскім СДК семінара “Народныя традыцыі як матывы для творчага развіцця сучаснага мастацтва” для клубных работнікаў быў прадэманстраваны ўрывак з абраду. Студэнтамі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта быў зроблены запіс абраду.

Вясельная каравайная традыцыя вёскі Моталь Іванаўскага раёна папулярна папулярна Мотальскім музеем народнай творчасці, якім распрацавана і практыкуецца інтэрактыўная праграма “Абрадавае дзеянне “Вясельны каравай”. Прэзентацыя абрадавага дзеяння арганізоўваецца супрацоўнікамі музея і суправаджаецца аўтэнтчнымі песнямі вясельнай абраднасці, традыцыйнымі мясцовымі танцамі, якія выконвае народны фальклорна-этнаграфічны тэатр “Мотальскія суседзі”. Кульмінацыяй праграмы з’яўляецца падзел каравая – галоўнага сімвала палескага вяселля.

Аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама праводзіцца мэтанакіраваная работа па захаванні і папулярнацыі элемента НКС.

Выйшаў шэраг цікавых публікацый, прысвечаных носьбітам вясельнай каравайнай традыцыі ў Іванаўскай раённай газеце “Чырвоная звязда” і на сайце “Агенства “Мінск-Навіны”

У 2015 гады на сесіі раённага Савета дэпутатаў было разгледжана пытанне “Аб рабоце па захаванні і папулярнацыі гісторыка-культурнай спадчыны Іванаўскага раёна ў рамках рэалізацыі Закона Рэспублікі Беларусь “Аб ахове гісторыка-культурнай спадчыны ў Рэспубліцы Беларусь”.

ВІЦЕБСКАЯ ВОБЛАСЦЬ

Агульная колькасць элементаў НКС, уключаных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь – 1:

- ❖ Абрад «Жаніцьба Цярэшкі» Лепельскага раёна.

Прынята рашэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь аб неабходнасці надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці наступным элементам НКС:

- ❖ Традыцыйная тэхналогія выпечкі жытняга хлеба в. Дзеркаўчына Глыбоцкага раёна
- ❖ Тэхналогія прыгатавання традыцыйнай стравы «Масляны баран» у в. Мацюкова Глыбоцкага раёна
- ❖ Масленічная абрадавая гульня «Пахаванне дзеда» ў Гарадоцкім раёне
- ❖ Традыцыя ажурнага ткацтва ў Гарадоцкім раёне
- ❖ Абрад «Насіць намётку» в. Папшычы Глыбоцкага раёна Віцебскай вобласці.
- ❖ Традыцыя вырабу валёнак у Міёрскім раёне Віцебскай вобласці.
- ❖ Традыцыйнае мастацтва маляваных дываноў Віцебскага Паазер'я.

Традыцыйная калядная гульня «Жаніцьба Цярэшкі» ў Лепельскім раёне з кожным годам атрымлівае ўсё большую папулярнасць, на тэрыторыі раёна працягваецца аднаўленне гульні. З мэтай паглыблення ведаў людзей аб народных традыцыях, далучэння дзяцей і моладзі да духоўных скарбаў нашага народа, папулярызацыі традыцыйнай культуры кожны год праводзяцца пазнаваўча-асветніцкія мерапрыемствы, на якіх гледачы маюць магчымасць атрымаць шмат цікавай інфармацыі па гісторыі і этнаграфіі свайго народа, паслухаць народныя песні, пагуляць і інш. 2015 год не стаў выключэннем.

На Каляды 2015-2016 гг. Цярэшку “пажанілі” ў вёсках Велеўшчына, Цярэшкі, Стаі, Люгжына, Поўсвіж, Горкі, Селішча Лепельскага раёна. Кожны год у Слабадскай школе праходзіць непасрэднае далучэнне дзяцей да беларускіх народных традыцый - знаёмства з каляднай гульні “Жаніцьба Цярэшкі”, дзе звычайныя вясковыя вучні могуць атрымаць сапраўдны майстар-клас па беларускіх народных танцах ад настаўнікаў Стайскай традыцыйнай школы мастацтваў і ўдзельнікаў заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь “Сунічкі”.

10 студзеня 2015 года ў в. Велеўшчына прайшла дваццатая юбілейная традыцыйная калядная гульня “Жаніцьба Цярэшкі”, дзе людзі змаглі захаваць гульню ў першапачатковым варыянце. Дзякуючы іх вопыту гэтую традыцыю змаглі аднавіць і ў іншых вёсках Лепельскага раёна. На традыцыйнай гульні ў в. Велеўшчына была зарэгістравана рэкордная колькасць прысутных і ўдзельнікаў, больш за семдзсят чалавек. Прысутнічалі не толькі мясцовыя жыхары і госці з Лепельскага раёна, але, нават, прыхільнікі традыцыйнай каляднай гульні з Мінску.

На працягу года работнікамі ДУК “Лепельскі РДК”, сельскімі клубнымі работнікамі бесперапынна вялася работа па прапагандзе калядна-абрадавай гульні “Жаніцьба Цярэшкі” праз мясцовыя сродкі масавай інфармацыі. Пра калядную гульню надрукаваны артыкулы ў газеце “Звязда” і “Лепельскі край”.

Усё большай папулярнасцю ў лепяльчан карыстаюцца навіны на інтэрнэт прасторах. У 2015 годзе на сайце горада Лепеля (lepel.by) быў размешчаны артыкул “ОБРЯДЫ. Жэніцьба Терешкі в Полсвиже”, дзе ў поўным аб’ёме была прадстаўлена

інфармацыя і фотарэпартаж пра традыцыйную калядную гульню “Жаніцьба Цярэшкі”, якая прайшла 10 студзеня ў Поўсвіжскім СДК.

Калядная гульня “Жаніцьба Цярэшкі” выклікае ўсё большую цікавасць у гаспадароў і наведвальнікаў аграсядзіб нашага раёна, яны з вялікай ахвотай цікавяцца народнымі традыцыямі Лепельшчыны, што спрыяе папулярызацыі традыцыйнай каляднай гульні і развіццю агратурызму ў Лепельскім раёне.

Традыцыйная тэхналогія выпечкі жытняга хлеба Лупач С.А. з вёскі Дзеркаўшчына і **тэхналогія прыгатавання традыцыйнай стравы “Масляны баран”** Струй Т.Я. і Хрол М.І. з вёскі Мацюкова сталі сапраўдным культурным багаццем Глыбоччыны. Дадзеныя элементы нематэрыяльнай спадчыны выкарыстоўваюцца не толькі ў штодзённым жыцці. Носьбіты гэтых традыцый займаюцца вырабамі страў для розных урачыстасцяў: свята вёскі, свята двара, юбілеяў, раённых святаў і фестываляў, сустрэч турыстаў і дэлегацый.

Носьбіты традыцыйных тэхналогій запрашаюцца на розныя мерапрыемствы, творчыя вечары, вечары-сустрэчы з народнымі майстрамі. Праводзяць майстар-класы, дзе шчодро дзеляцца сакрэтамі па заквасцы і выпечцы хлеба, прыгатаванню масла і вырабу “Масленага барана” з вучнямі школ, настаўнікамі, работнікамі культуры, слухачамі школы традыцыйнай культуры, дзе кожны прысутны мае магчымасць не толькі пакаштаваць страву, але і зрабіць яе сваімі рукамі. Марына Іванаўна Хрол часты госць у ліцэі, дзе праводзіць майстар-клас з навучэнцамі ліцэя, якія атрымоўваюць кваліфікацыю “Повар”. У Дзеркаўшчынскай школе дзейнічае факультатыву па вывучэнню прыгатавання мясцовых страў, на якія запрашаюцца мясцовыя кулінаркі. Пры Дзеркаўшчынскім цэнтры культуры створаны этнакуток, у якім размешчаны матэрыял пра С.А.Лупач.

Практыцы перадачы традыцыйных тэхналогій спрыяюць дзяржаўныя і грамадскія арганізацыі. Мясцовая ўлада аграгарадка “Прошкава”, калі патрабуецца, своєчасова завозіць малако М.І.Хрол. Кіраўнікі ААТ “Канстанцінаў Двор” выдзяляюць жытнюю муку для вырабу кваса, выпечкі хлеба, рамантуюць печ, своєчасова завозяць паліва С.А.Лупач.

Калі казаць пра існуючыя праблемы, то трэба адзначыць, што ў раёне недастаткова развіты агратурызм, вельмі мала агратурыстычных гаспадарак, якія б маглі выкарыстоўваць традыцыю вырабу хатняга масла, хлеба ў сваёй дзейнасці і папулярызаваць іх. Носьбіты – людзі сталага ўзросту, а паколькі гэтыя традыцыі захаваліся толькі ў гэтых сем’ях, неабходна пашырыць механізм перадачы элементаў.

Масленічная абрадавая гульня «Пахаванне дзеда» ў Гарадоцкім раёне праводзіцца штогод у першы панядзелак Масленіцы. У 2015 годзе абрад спраўлялі ў вёсцы Кісялі Гарадоцкага раёна 16 лютага. Абрад шануецца і старанна зберагаецца мясцовай супольнасцю, аб’ядноўвае яе з мэтай зберажэння мясцовай традыцыі.

Для папулярызацыі абрадавай гульні ў Гарадоцкім раёне падчас яе правядзення былі зроблены відэазапіс і фотаздымкі, якія размясцілі ў сродках масавай інфармацыі.

Традыцыя ажурнага ткацтва ў Гарадоцкім раёне захоўваецца дзякуючы заняткам ў гуртках Гарадоцкага дома рамёслаў і фальклору, арганізацыі майстар-класаў, выставаў, удзелу майстроў у фестывалях і святах. На працягу года вялася работа па распаўсюджванню і забеспячэнню жыццяздольнасці рэдкага віда ткацтва. Носьбіты прапагандавалі элемент праз сродкі масавай інфармацыі, метадычную і навуковую літаратуру.

Абрад “Насіць намётку” в.Папшычы Глыбоцкага раёна на свята Спаслання Духа Святога на апосталаў (па календару каталіцкай канфесіі) адбыўся ў чарговы раз

24 мая 2015 года. Разам з жыхарамі вёскі Папшычы прынялі ўдзел у правядзенні абраду “Насіць намётку” кіраўнікі ўстаноў культуры, карэспандэнты раённай газеты. Зняты відэафільм аб правядзенні абраду. Аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі выдзяляе транспарт для падвозкі людзей у час правядзення абраду “Насіць намётку” ў в. Папшычы. За асабісты ўклад у справу адраджэння, зберажэння і прапаганду народных традыцый Глыбоччыны, носьбітам і арганізатарам аб’яўлена падзяка старшыні Глыбоцкага райвыканкама, неаднаразова ўручаны грашовыя прэміі і каштоўныя падарункі. Мясцовыя традыцыі прапагандуюцца праз розныя сродкі масавай інфармацыі (радыё, раённую газету “Веснік Глыбоччыны”).

На Міёршчыне падтрымліваецца **традыцыя вырабу валёнак** для сваёй сям’і, радні, аднавяскоўцаў і невялікай колькасці людзей на замову або для продажу на мясцовых кірмах. Рамяство перадаецца ў сем’ях ад пакалення да пакалення. Пагрозай для існавання і перадачы элемента з’яўляецца адносна невялікая запатрабаванасць дадзенага віду абутку і змяншэнне колькасці гаспадароў, якія гадуюць авечак.

Майстры **традыцыйнага мастацтва маляваных дываноў** Віцебскага Паазер’я працягваюць займацца справай аднаўлення і захавання элемента. Святлана Анатолеўна Скавырка, майстар Глыбоцкага Дома рамёстваў – актыўная ўдзельніца розных абласных конкурсаў і выстаў.

Падчас правядзення “Кірмашоў рамёстваў” у музеі традыцыйнай культуры г.Браслава майстар Выжыкоўская Аліна Аляксандраўна дэманструе працэс стварэння маляванкі. На працягу 2015 г. майстрыха з Браслава перадавала вопыт члену клуба “Ля возера” Прабыткінай І. І. Артыкул, прысвечаны маляванкам, быў змешчаны ў раённай газеце “Браслаўская звязда”. Пытанні зберажэння і папулярызавання традыцыйнага мастацтва маляваных дываноў Віцебскага Паазер’я разглядаюцца на паседжаннях Савета дэпутатаў і Браслаўскага райвыканкама.

У Пастаўскім Доме рамёстваў працуе выставачная зала з маляванымі дыванамі носьбітаў традыцыі Гукавай В.М. і Ліманаўскай Я.Б. і работамі іх вучаніц. Сувенірныя вырабы, распрацаваныя Вольгай Мікалаеўнай ў традыцыі маляваных дываноў, карыстаюцца вялікім попытам як у мясцовых жыхароў, так і ў гасцей горада. У майстэрні Дома рамёстваў праводзяцца заняткі з дзецьмі, майстар-класы, дзе дзеці вучацца гэтаму старажытнаму рамяству. Яніна Баляславаўна праводзіць майстар-класы ў хатніх умовах па просьбе работнікаў культуры і настаўнікаў. Майстар Пастаўскага Дома рамёстваў Гукава Вольга Мікалаеўна прайшла курсы павышэння кваліфікацыі ў Віцебскім АМЦНТ па спецыяльнасці “Маляванка” і выпусціла метадычнае выданне з эскізамі малюнкаў для вырабу насценнага пано ў тэхніцы “маляванка”.

Адной з існуючых праблем Шаркаўчынскага раёна з’яўляецца неабходнасць рэстаўрацыі арыгінальных “маляваных дываноў” Я. Драздовіча, якія знаходзяцца ў фондах УК “Германавіцкі музей культуры і быта”.

ГОМЕЛЬСКАЯ ВОБЛАСЦЬ

Агульная колькасць элементаў НКС, уключаных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь – 4:

- ❖ Абрад “Юр’я” в. Пагост Жыткавіцкага раёна.
- ❖ Абрад «Ваджэнне і пахаванне стралы» в. Казацкія Балсуны Веткаўскага раёна.
- ❖ Мясцовыя песенныя стыль выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых твораў в. Казлы Ельскага раёна.
- ❖ Мясцовыя песенныя стыль выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых твораў аўтэнтчным фальклорным калектывам «Палескія напевы» в. Новае Палессе Лельчыцкага раёна.

Прынята рашэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь аб неабходнасці надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці наступным элементам НКС:

- ❖ Традыцыя пакланення каменным крыжам (каменныя “дзевачкі”) в. Данілевічы і в. Баравое Лельчыцкага раёна.
- ❖ Абрад “Провады русалкі” в. Вялікі Бор Хойніцкага раёна.
- ❖ Спеўныя стыль Тураўскага міжрэчча Прыпяці – Сцвігі (агр. Рычоў Жыткавіцкага раёна).

Абрад “Юраўскі карагод” в. Пагост Жыткавіцкага раёна. У сучасны перыяд форма бытавання абраду актыўная, у асноўным, з захаванасцю яго структуры. Падтрымліваюць векавую традыцыю жыхары в. Пагост, удзельнікі народнага фальклорна-этнаграфічнага калектыву “Міжрэчча” Пагосцкага клуба-бібліятэкі. Элемент з’яўляецца жывым і запатрабаваным не толькі мясцовай суполкай, але бліжэйшымі населенымі пунктамі, а таксама ў пагашчан, якія пражываюць у іншых рэгіёнах Беларусі, Украіны, Расіі. Галоўны фактар у запатрабаванасці “Юраўскага карагodu” – захаванне земляробчага вобразу жыцця сялян.

Існуючыя праблемы: працэсы дэаграфіі (старэнне носьбітаў фальклорна-абрадавай традыцыі) і ўрбанізацыі (пераезд моладзі з вёскі ў горад).

Удзельнікі народнага фальклорна-этнаграфічнага калектыву “Міжрэчча” Пагосцкага клуба-бібліятэкі 25.04.2015 г. прымалі ўдзел у IX Міжнароднай навуковай канферэнцыі “Аўтэнтчны фальклор” з прадстаўленнем абраду “Юраўскі карагод” (БДУ культуры і мастацтваў, г. Мінск). Усяго калектыў у 2015 годзе даў 58 канцэртаў для жыхароў Жыткавіцкага і Лельчыцкага раёнаў. 30.08.2015 г. калектыў прыняў удзел у рэгіянальным фестывалі ткацтва “Кросенцы” ў г. Гомелі. У райгазеце “Новае Палессе” апублікаваны дзве артыкулы, прысвечаныя абраду і калектыву “Міжрэчча”

Абрад “Ваджэнне і пахаванне стралы” в. Казацкія Балсуны Веткаўскага раёна. У цяперашні час форма бытавання абраду актыўная з захаванасцю асноўнай яго структуры. Абрад з’яўляецца актуальнай культурнай з’явай у жыцці сялян і перадаецца ад пакалення да пакалення. Носьбіты абрадавай традыцыі – удзельніцы фальклорна-этнаграфічнага калектыву “Казачка” Казацка-Балсунскага клуба-бібліятэкі.

Асноўнай праблемай захавання абраду з’яўляецца скарачэнне колькасці мясцовых жыхароў і ўдзельнікаў калектыву “Казачка”. Асноўная катэгорыя жыхароў

– людзі сталага ўзросту. На 01.01.2016 г. у Казацкіх Балсунах пражывае толькі 2 непаўналетніх.

З мэтай папулярызацыі, захавання і пераемнасці рэгіянальных традыцый у дзень правядзення абраду Вяліканямкоўскім сельскім выканкамам арганізуюцца падвоз вучняў мясцовай школы, запрашаюцца жыхары суседніх населеных пунктаў (Вялікія Нямкі, Свяцілавічы). Пры Свяцілавіцкім цэнтры культуры і дасуга дзейнічае дзіцячы ўзорны фальклорны калектыў “Задорынка”, удзельніцы якога вывучаюць і пераймаюць манеру спеваў ад носьбітаў песенных традыцый в. Казацкія Балсуны і ўжо 6 гадоў з’яўляюцца пастаяннымі ўдзельнікамі абраду.

Пры клубе аформлены куток народнага побыту в. Казацкія Балсуны, ёсць стэнд з матэрыяламі аб гісторыі вёскі, яе абрадах, у тым ліку аб абрадзе “Ваджэнне і пахаванне стралы”.

З мэтай папулярызацыі абраду ў 2015 г. на базе Казацка-Балсунскага клуба народных традыцый прайшоў практыкум для работнікаў культуры раёна “Рэгіянальныя абрады Веткаўшчыны”.

Пастаянна вядзецца фота- і відэафіксацыя абраду. Яму прысвечаны брашурны і буклеты, падрыхтаваныя супрацоўнікамі Веткаўскай цэнтральнай клубнай сістэмы: “Клуб народных традыцый в. Казацкія Балсуны”, “Абрад “Ваджэнне і пахаванне стралы” в. Казацкія Балсуны”. Абрадавай тэме былі прысвечаны артыкулы ў раённых, абласных і рэспубліканскіх газетах і інтэрнэт-публікацыі.

З мэтай падтрымкі носьбітаў абраду і ў сувязі з адкрыццём клуба народных традыцый у 2015 г. быў праведзены тэматычны вечар-канцэрт з узнагароджаннем удзельніц калектыву “Казачка” падзячнымі лістамі і памятным падарункам аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама.

Мясцовыя песенныя стыль выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых твораў аўтэнтычным фальклорным калектывам в. Казлы Ельскага раёна. Старадаўнія песні в. Казлы – унікальная праява традыцыйнай культуры Палесся. Захаванню народных традыцый, фальклору в. Казлы садзейнічаюць мясцовыя носьбіты, якія аб’ядналіся ў аўтэнтычны фальклорны калектыў.

Галоўная праблема – старэнне ўдзельніц калектыву і адсутнасць трансляцыі фальклорна-абрадавай традыцыі дзецям і моладзі.

У студзені 2015 г. тэлеканалам “Беларусь 1” Белтэлерадыёкампаніі вёўся запіс тэлепраграмы з удзелам Казлоўскага фальклорнага калектыву. 15 жніўня калектыў прымаў удзел у этнапрэзентацыі народнай творчасці, рамёстваў і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва майстроў і ўмельцаў Ельскага раёна “Фарбы спадчыны маёй”. 23 верасня аўтэнтычны калектыў Казлоўскага сельскага клуба народных традыцый выступаў на абласным семінары “Опыт работы Наровлянского и Ельского районов по выполнению требований законодательства в сфере охраны историко-культурного наследия”, якому быў прысвечаны артыкул у райгазеце “Народны голас”.

Калектыў у 2015 г. атрымаў Грамату аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Ельскага райвыканкама “За выканаўчае майстэрства, сцэнічную культуру і прапаганду народнага песеннага мастацтва”.

Мясцовыя песенныя стыль выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых твораў аўтэнтычным фальклорным калектывам “Палескія напевы” в. Новае Палессе Лельчыцкага раёна. Галоўная мэта калектыву – збор, захаванне, адраджэнне і папулярызацыя традыцыйнай культуры свайго населенага пункта. Усе песні ўдзельніцы выконваюць у непаўторнай, уласцівай толькі ім, манеры. Яны ў дасканаласці валодаюць палескім імправізацыйным стылем

выканання. Абрануты ў касцюмы, зробленыя сваімі рукамі па мясцовых канонам. Адметная рыса традыцыі в Новае Палессе – захаванасць найбольш старадаўняга пласта мясцовай песеннай культуры – абрадавых песень (вясновых, у тым ліку карагодных, жніўных, вясельных) і песень раннетрадыцыйнай пазаабрадавай лірыкі. Калектыў актыўна падтрымлівае правядзенне ў вёсцы традыцыйных каляндарных свят, самым адметным з якіх з’яўляецца Стрэчанне. Пры мясцовым сельскім клубе дзейнічае “Сялянская хата”, дзе носьбіты сумесна з дзіцячым клубам “Малышок” і вучнямі Ударненскай сярэдняадукацыйнай школы праводзяць вечары народнай песні “Матчыны напевы”, “Песню нясем праз жыццё”, фальклорныя вечарыны “Нас матчына песня ўзрастала”, велікодныя сустрэчы “Путешествие во спасение души” і інш. На базе Нова-Палескага сельскага клуба праводзяцца выязныя семінары і практыкумы.

За 2015 г. калектывам дадзена 40 канцэртаў, у час сельскагаспадарчых кампаній праведзены абрады “Зажынкi” і “Дажынкi”. Калектыў плённа ўзаемадзейнічае з праваслаўнай царквой. Прыняў удзел у раённым Калядным свяце “Святло Каляднай зоркі”, рэгіянальным свяце “Хрышчэнне Гасподняе” ў г. Тураў (узнагароджаны дыпломам), рэгіянальным свяце “Юраўскі карагод” у в. Пагост Жыткавіцкага раёна (узнагароджаны дыпломам).

Пагрозамі існавання элемента з’яўляюцца старэнне насельніцтва і малая колькасць дзяцей і моладзі.

Традыцыя пакланення каменным крыжам (“каменныя дзевачкі”) в. Данілевічы і в. Баравое Лельчыцкага раёна. Элемент належыць да аброчных рытуалаў, якія ажыццяўляюцца шляхам прынясення аброку да сакральных месцаў ці аб’ектаў. У дадзеным выпадку абрадавыя дзеянні ажыццяўляюцца ў адносінах да каменных крыжоў (“каменных дзевачак”, згодна з мясцовым паданнем) на Вялікдзень і на працягу года жыхарамі і гасцямі вышэйназваных населеных пунктаў і раёна. У якасці аброку выступаюць тэкстыльныя вырабы (ручнікі, хусткі, фартушкі), ўпрыгожанні (каралі, завушніцы), сакральная велікодная ежа, грошы.

Перадача аброчнай традыцыі ажыццяўляецца ад пакалення да пакалення сярод жыхароў гэтых вёсак. Мясцовыя жыхары самастойна падтрымліваюць традыцыю, даглядаюць тэрыторыі, на якіх знаходзяцца камяні, праводзяць экскурсіі для наведвальнікаў. У 2015 годзе райвыканкамам была арганізавана экскурсія для работнікаў бібліятэк г. п. Лельчыцы “Падарожжа ў мінулае” ў в. Данілевічы з наведваннем “каменных дзевачак” і Цар-дуба.

У цяперашні час пагрозамі знікнення дадзенай традыцыі ў в. Данілевічы з’яўляюцца старэнне насельніцтва і малая колькасць дзяцей і моладзі.

Абрад “Провады русалкі” аг. Вялікі Бор Хойніцкага раёна. У цяперашні час форма бытавання абраду актыўная з захаванасцю асноўнай яго структуры. З’яўляецца актуальнай культурнай з’явай. Перадаецца ад пакалення да пакалення і прызнаецца мясцовай супольнасцю сваёй нематэрыяльнай каштоўнасцю. У абрадзе ўдзельнічае амаль усё насельніцтва Вялікага Бору розных узроставых і сацыяльных груп.

Сярод праблем можна адзначыць знікненне ўвагі з боку носьбітаў абраду да сакральна-магічнага зместу і ўзмацненне ў фальклорна-абрадавай традыцыі гульнявога пачатку.

Спеўны стыль Тураўскага міжрэчча Прыпяці-Сцвігі (аг. Рычоў Жыткавіцкага раёна). У сучасны перыяд адзначаецца актыўнае бытаванне спеўнага стылю традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых твораў як у выкананні народнага фальклорнага ансамбля “Дубравіца” Рычоўскага цэнтра традыцыйнай

культуры, так і ў выкананні традыцыйных песень мясцовымі жыхарамі. Самабытную песенную культуру роднай вёскі ансамбль “Дубравіца” раскрывае, найперш, праз шырокую жанравую разнастайнасць свайго рэпертуару, у якім прадстаўлены песні календарна-земляробчага і сямейна-бытавога цыклаў, а таксама, пазаабрадавыя песенныя творы.

30.08.2015 г. народны фальклорны ансамбль “Дубравіца” Рычоўскага цэнтра традыцыйнай культуры прыняў удзел у рэгіянальным фестывалі ткацтва “Кросенцы” ў Гомелі. Усяго ансамбль “Дубравіца” за 2015 г. даў 87 канцэртаў для жыхароў Жыткавіцкага, Лельчыцкага і Столінскага раёнаў Гомельскай і Брэсцкай абласцей.

Народны фальклорны ансамбль “Дубравіца” 18 кастрычніка 2015 г. адзначыў сваё 65-годдзе, у сувязі з чым быў узнагароджаны Ганаровай граматай аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Жыткавіцкага райвыканкама “За захаванне і прапаганду рэгіянальных песенных традыцый”. Ганаровай граматай “За асабісты ўклад у развіццё рэгіянальнай культуры” загадам аддзела была узнагароджана ўдзельніца “Дубравіцы” Галіна Цімафееўна Кавалевіч. У райгазеце “Новае Палессе” апублікаваны артыкул, прысвечаны юбілею калектыву

Праблема: старэнне носьбітаў фальклорнай песеннай традыцыі.

Дзейнасць аддзела традыцыйнай народнай культуры Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці, метадычных раённых службаў, спецыялістаў райвыканкамаў па даследаванню і захаванню нематэрыяльнай культурнай спадчыны вобласці. У рамках маніторынгу стану элемента нематэрыяльнай культурнай спадчыны Рэспублікі Беларусь “Мясцовыя песенныя стыль выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых твораў аўтэнтычным фальклорным калектывам “Палескія напевы” адбыўся экспедыцыйны выезд на свята “Стрэчанне” в. Новае Палессе Лельчыцкага раёна, у выніку якога зроблены аўдыя-, відэа- і фотафіксацыі гэтай традыцыі і тэкставая расшыфроўка матэрыялаў. Метадам уключанага назірання ў 2015 г. супрацоўнікі аддзела традыцыйнай народнай культуры ўстанова “Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці” сумесна з метадычнымі службаў раёнаў вобласці вывучалі таксама абрады “Юраўскі карагод” в. Пагост Жыткавіцкага, “Ваджэнне і пахаванне стралы” в. Казацкія Балсуны Веткаўскага, “Провады русалкі” аг. Вялікі Бор Хойніцкага раёнаў.

Для папулярызацыі нематэрыяльнай спадчыны Гомельшчыны аддзел традыцыйнай народнай культуры актыўна супрацоўнічае са СМІ: газетамі “Гомельская праўда”, “Літаратура і мастацтва”, “Культура”, Тэлерадыёкампаніяй “Гомель”, Белтэлерадыёкампаніяй. Для публікацыі ў газетах падрыхтаваны артыкулы: “Стрэчанне ў Новым Палессі”, “У Тонежы адзначылі свята “Чырачка”: “Чырачка вясну вітае”, “Сустрэцца з казой і адшукаць ...дзевачак”, “Русалчыны сцяжынкi”. Падрыхтаваны матэрыялы для календара народных традыцый на 2016 год, а таксама для буклетаў: “Свята жывога агню з елкай. Старажытныя грамнічныя абрады в. Новае Палессе Лельчыцкага раёна”, “Народны фальклорны калектыў “Палескія напевы Нова-Палескага сельскага клуба Лельчыцкага раёна”, “Жывая спадчына Гомельшчыны”, “Песні абраду гукання вясны “Чырачка” вёскі Тонеж Лельчыцкага раёна”. Папулярызацыя праводзіцца, таксама, раённымі метадычнымі службаў, спецыялістамі райвыканкамаў праз мясцовыя СМІ. На сайтах Жыткавіцкага, Ельскага райвыканкамаў размешчана інфармацыя аб нематэрыяльных гісторыка-культурных каштоўнасцях раёнаў. На сайце Лельчыцкага райвыканкама размешчана інфармацыя пра славетасці раёна: створаны раздзел “Гісторыка-культурная спадчына”; да адзінага дня інфармавання

насельніцтва 15 кастрычніка 2015 г. размешчаны матэрыял “Гісторыка-культурны і турыстычны патэнцыял Лельчыцкага раёна”.

Даклад па тэме “Нематэрыяльная спадчына Тураўшчыны як агульна-нацыянальная каштоўнасць” быў прадстаўлены Глушэц І. В. на Рэспубліканскай навукова-практычнай канферэнцыі “Историческое наследие г. Туров” (9-10 красавіка 2015, г. Тураў) і апублікаваны ў зборніку матэрыялаў канферэнцыі. Апублікаваны матэрыял галоўнага спецыяліста аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Лельчыцкага райвыканкама Лісіцкай Г. А. “Охрана нематериального наследия Лельчицкого района” у выданні “Сборник информационно-методических материалов по охране историко-культурного наследия Гомельской области”. – Жлобин, 2015.

У Ельскім, Акцябрскім і Петрыкаўскім раёнах вобласці прайшлі раённыя семінары па тэме “Этнатурызм як рэсурс культурнай ідэнтыфікацыі Гомельшчыны”, у час якіх з дакладам на дадзеную тэму выступала вядучы метадыст па народных традыцыях і абрадах Мельнікава Л. Г. З матэрыялам “Нематэрыяльныя гісторыка-культурныя каштоўнасці Гомельшчыны” выступіла загадчык аддзела народнай традыцыйнай культуры Глушэц І. В. Мэта правядзення гэтых семінараў – дапамога культработнікам у распрацоўцы этнакультурных турыстычных праграм для укаранення ў дзейнасць устаноў культуры.

5-6 мая ў Жыткавіцкім раёне ўстанова “Гомельскі абласны цэнтр народнай творчасці” сумесна з аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Жыткавіцкага райвыканкама правялі абласны семінар “Стан элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якія знаходзяцца на тэрыторыі Гомельскай вобласці і ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, з дэманстрацыяй абраду “Юраўскі карагод” в. Пагост Жыткавіцкага раёна”. На семінары абмяркоўваўся стан элементаў, якія ўваходзяць у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь, а таксама тыя элементы, якія ў перспектыве могуць быць уключаны ў гэты спіс. Удзельнікі семінара ў натуральных умовах пазнаёміліся з нематэрыяльнымі каштоўнасцямі Жыткавіцкага раёна: абрадам “Юраўскі карагод” ў в. Пагост і спеўным стылем Тураўскага міжрэчча Прыпяці – Сцвігі ў аг. Рычоў; наведалі аб’екты гісторыка-культурнага і рэлігійнага турызму старажытнага Турава. Праграма семінара ўключала працу фотавыставы абрадавай атрыбутыкі Гомельшчыны, выставы вырабаў майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва в. Пагост і суседніх вёсак, выступленні фальклорных калектываў Жыткавіцкага, Петрыкаўскага раёнаў Гомельскай вобласці, Любанскага раёна Мінскай вобласці. Лельчыцкі раён быў прадстаўлены носьбітам элемента нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны народным фальклорным калектывам “Палескія напевы” Нова-Палескага сельскага клуба.

ГРОДЗЕНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ

Агульная колькасць элементаў НКС, уключаных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь – 3:

- ❖ Абрад «Юр'я» в. Ахонава Дзятлаўскага раёна.
- ❖ Мясцовы танцавальны стыль «Котчынская кадрыля» Мастоўскага раёна.
- ❖ Традыцыйная тэхналогія ткацтва падвойных дываноў в. Гудзевічы Мастоўскага раёна.

Прынята рашэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь аб неабходнасці надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці наступным элементам НКС:

- ❖ Традыцыя простага двухнітовага ткацтва Ваўкавышчыны.
- ❖ Творчасць майстра Алены Шунейка па вырабу габеленаў у тэхніках падвойнага і пераборнага аднабаковага ткацтва (г. Гродна).
- ❖ Творчасць майстра па вырабу музычных інструментаў Мар'яна Скрамблевіча з аг. Адэльск Гродзенскага раёна.
- ❖ Традыцыя роспісу велікодных яек у г. п. Сапоцкін Гродзенскага раёна
- ❖ Традыцыя вырэзвання з паперы (выцінанка-выбіванка) Навагрудскага раёна
- ❖ Выраб велікодных вербаў (пальмаў) на Гродзеншчыне (г. Гродна, аграгарадкі Адэльск, Індура, г. п. Сапоцкін Гродзенскага раёна).
- ❖ Рэгіянальная традыцыйная кухня ў аг. Адэльск Гродзенскага раёна

Абрад «Юр'я» в. Ахонава Дзятлаўскага раёна.

У 2015 г. маніторынг правядзення абраду ажыццяўляла Алена Ляшкевіч, супрацоўніца Інстытута культуры Беларусі, у выніку якога склала падрыбязнае апісанне свята, якое прыводзіцца ніжэй.

Асноўнае абрадавае дзеянне – абыход вёскі – у Ахонаве праходзіць у другой палове дня 5-га мая, спявачак чакаюць у ахонаўскіх хатах, дзе за год згулялі вяселле. Нават калі маладыя там не жывуць, гурт прымаюць іхнія бацькі. 5 мая гурт жанчын збіраўся ў клубе а 17-й гадзіне. Потым накіраваўся да царквы на пачатку вёскі. Усё пачынаецца малітвай да Святога Юр'я і песняй “А мы Юр'я сустракаем” каля царкоўнага крыжа. Царкву ў Ахонаве пабудавалі некалькі гадоў таму, да таго Юр'я пачыналі ля прыдарожнага крыжа.

З удзельнікаў гурта, які калісьці сабраўся вакол выбітнай спявачкі Надзеі Бурак, засталася 2 спявачкі старэйшага ўзросту: Бранкоўская Валянціна Васільеўна 1925 г. н. і Логаш Вера Ільнічна 1938 г.н. Яны наведваюць рэпетыцыі дзякуючы арганізацыйнай рабоце загадчыцы Ахонаўскага клуба Святланы Яўгенаўны Франкоўскай, якая таксама ведае ўсе юр'еўскія песні. Астатнія ўдзельніцы – маладзейшыя жыхаркі Ахонава, што далучыліся да гурта, пераважна, пасля смерці Надзеі Бурак.

Прайсці вёску з канца ў канец, ад крыжа да крыжа, гурту ў сілу ўзросту ўдзельніц цяжка. Таму адразу пасля малення ля царквы спявачкі накіроўваюцца па хатах. Старэйшых бабуль возяць на машыне Дзятлаўскага аддзела культуры. Гурт ідзе па загадзя вядомых адрасах. З мінулага Юр'я ў вёсцы прайшло 5 вяселляў, летась – усяго адно. Калі за год не згулялі ніводнага вяселля, то гурт проста праходзіць вёску з канца ў канец, ад царквы да крыжа. Ля хаты маладой сям'і пяюць, а маладая

жонка кідае спявачкам стужку. Раней кідалі тканы пояс. Хоць паясы цяпер і не ткуць, традыцыя захавалася, людзі чакаюць спявачак, рыхтуюць пачастункі. Першая пара для таго, каб кінуць гурту “падарачак”, адмыслова прыехала з Наваельні да бацькоў у Ахонава. Стужку разразаюць і раздаюць па кавалку ўсім прысутным. Раней паясы рвалі рукамі, без дапамогі нажніц. Рабілі гэта звычайна мужчыны. Стужачкі захоўваюць да наступнага Юр’я, яны лічацца абярэгам. Асабліва шмат пачуццяў раздарванне пояса выклікае ў саміх маладых жанчын. Бацькі, якія кідаюць пояс за дзяцей, што нядаўна стварылі сям’ю, таксама хвалююцца. Калі гурт ідзе па вуліцы, спявае шмат прыгожых юр’еўскіх песень. Для гурта спявачак рыхтуюць пачастункі, якія бабулі запрашаюць спажыць разам усіх, хто іх віншаваў, у мясцовы клуб. За сталом выконваюць пазаабрадавыя песні.

Увечары 6 мая свята “праважалі” песняй ля крыжа: “Праважаем Юр’я за сяло».

Дырэктар Дзятлаўскага метадычнага цэнтра Янушкевіч Таццяна Генадзьеўна штогод прыязджае ў Ахонава на Юр’я. Удзел прадстаўніцы раёна, вельмі істотны для гурта. Таццяна Генадзьеўна не застаецца пасіўнай назіральніцай: падпявае, робіць відэафіксацыю абраду. Сёлета “кінула пояс” гурту з прыступак клуба – “за сына”, які нядаўна ажаніўся. Кіраўніцтва Дзятлаўскага раёна ўдзяляе увагу стану і захаванню мясцовай традыцыі, якая хоць і зазнае некаторыя трансфармацыі, але застаецца для жыхароў Ахонава і ўсяго раёна каштоўнасцю.

Мясцовы танцавальны стыль “Котчынская кадрыля” Мастоўскага раёна.

Зараз “Котчынскую кадрылю” выконвае фальклорны калектыў Азёркаўскага СК. Штогод склад калектыву абнаўляецца. Танцуюць як дарослыя (у калектыве 12 чалавек), так і дзеці (12 чалавек). Мясцовы танцавальны стыль дэманструецца на розных святах, канцэртах і іншых мерапрыемствах раённага ўзроўню і узроўню вёскі.

У 2015 г. дзіцячы фальклорны калектыў “Крынічанька” сельскага клуба “Азёркі” з побытавым танцам “Котчынская кадрыля” прыняў удзел у абласным фестывалі рэгіянальнага фальклору “Панямоння жыватворных крыніцы”, які адбыўся ў г.Астравец, і атрымаў там дыплом III ступені.

Да нядаўняга часу мелася праблема знешняга выгляду выканаўцаў “Котчынкай кадрылі” – гэта адсутнасць адпаведных аўтэнтычнаму побытаваму танцу касцюмаў. Але гэта праблема вырашаецца. У снежні 2014 г. аддзелам ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Мастоўскага раённага выканаўчага камітэта былі заказаны дарослыя і дзіцячыя беларускія касцюмы (мужчынскія і жаночыя) для выканання “Котчынскай кадрылі”. У 2015 г. касцюмы былі набыты. Але быў набыты сцэнічны варыянт касцюмаў, а не аўтэнтычны.

Інфармацыю аб “Котчынскай кадрылі” знаходзіцца на афіцыйным сайце ДУ “Мастоўскі раённы цэнтр культуры” па спасылцы: <http://moskult.by/pages/nacionalno-kulturnoe-nasledie.html>

Традыцыйная тэхналогія ткацтва падвойных дываноў аг.Гудзевічы Мастоўскага раёна. У 2015 годзе УК “Гудзевіцкі дзяржаўны літаратурна-краязнаўчы музей” па-ранейшаму вёў працу па захаванню і папулярызацыі падвойнага ткацтва. Дзякуючы матэрыялам пастаяннай экспазіцыі, наведвальнікі музея ў час экскурсіі знаёмяцца з гісторыяй даследавання тэмы падвойнага ткацтва, з калекцыяй падвойных дываноў, дзе прадстаўлены як ўзоры пачатку мінулага стагоддзя, так і сучасныя вырабы, вытканыя ў музеі. Таксама, установа прапануе для зацікаўленых майстар-класы і школы-майстэрні па традыцыйнай тэхналогіі ткацтва падвойных дываноў.

Узоры падвойнага ткацтва заўсёды дэманструюцца на мерапрыемствах, у якіх бярэ ўдзел музей. На VII рэспубліканскім фестывалі-кірмашы рамёстваў “Вясновы

букет”, які праходзіў 23 мая 2015 года ў г.Мінск, была арганізавана выстава падвойных дываноў. Падвойныя дываны былі прадстаўлены і на выстаўцы “Запрашаем на Гудзевіцкі падворак” на свяце горада Масты, якое праходзіла 25 верасня 2015 года.

Традыцыя простага двухнітовага ткацтва Ваўкавышчыны. Для захавання традыцыі простага двухнітовага ткацтва ў 2015 годзе было зроблена наступнае: выткана 12 метраў ільнянога палатна на ручнікі-«паўсядзённікі» (натуральнага колеру, лён прадзены ўручную, закуплены ў насельніцтва в. Шоўкі Ваўкавыскага раёна); вытканы палавікі-«ходнікі» 70 метраў (выкарыстоўвалі палоскі тканіны); па замове аграсядзібы «У Рыся» створаны жаночы касцюм, які складаецца з кашулі, фартуха і спадніцы з тканіны ручной работы.

Ткачыха Балён Любоў Сцяпанаўна на працягу ўсяго года, захоўваючы ўсе асаблівасці ваўкавыскага ткацтва, перадае свае веды дарослым і дзецям на базе раённага Цэнтра рамёстваў. Праводзіць майстар-клас па ткацтву “Ад простых узораў ды складаных”, “Асновы простага двухнітовага ткацтва”, “Тчэм ходнікі”, “Асноўныя этапы ткацтва на кроснах”, «Лакальныя асаблівасці ткацтва”. У гэтым годзе Ліпеньская Яніна Вацлаваўна, ткачыха і пераемніца Балён Любові Сцяпанаўны, была прынятая ў Саюз майстроў, як носьбіт традыцыі ваўкавыскага ткацтва, дзякуючы якой яно застаецца нязменным.

Выкарыстоўваючы тканіну, вытканую простым двухнітовым спосабам у раённым Цэнтры рамёслаў рэканструявалі прадметы адзення, што насілі ў Ваўкавыскім раёне - мужчынскія кашулі простую натуральнага колеру і адбеленую з вышыўкай.

Рэгулярна праводзяцца майстар-класы ў раённым Цэнтры рамёстваў г. п. Рось для экскурсантаў турыстычнага бюро г. Ваўкавыска, якія адпачываюць у санаторыях «Пралеска» і «Энергетык», навучэнцаў г. п. Рось, г. п. Краснасельскі, г. Ваўкавыска, в. Воўпа, нядзельных школ нашага раёна. Праведзены лекцыі «Чароўная нітка ткачыхі» для розных узроставак груп аб простым двухнітовым ткацтве Ваўкавышчыны, «Унікальныя рамёствы Беларускай зямлі», «Гісторыя ткацтва ў Беларусі», «Асновы простага двухнітовага ткацтва», «Выкарыстанне даматканага тэкстылю ў сучаснасці».

На працягу ўсяго года працуе гурток «Ткацтва» ў раённым Цэнтры рамёстваў, наведванне і навучанне ў якім даступна ўсім. На працягу года майстэрню па ткацтву ў раённым Цэнтры рамёстваў наведала каля 800 чалавек.

Майстры прынялі актыўны ўдзел у выстаўках на наступных рэспубліканскіх і абласных мерапрыемствах: Свята беларускага пісьменства (г. Зэльве), Рэспубліканскі кірмаш «Еўрарэгіён Нёман-2015» (г. Гродна), Рэгіянальны фест традыцыйнай культуры “Скарбы Гродзеншчыны» (г. Астравец), абласное свята рамеснікаў «Казюкі -2015» (г. Гродна), «Гродненскі Велікодны кірмаш» (г. Гродна), абласны фестываль фальклору (г. Зэльва), абласны семінар па культурна-дасугавай дзейнасці (в. Вярэйкі), фестываль славянскіх баявых мастацтваў (г. Гродна), абласны семінар «Перспектыва развіцця турызму ў Ваўкавыскім раёне” ў рамках Тыдня ўстойлівага развіцця - 2015» (г. п. Рось), фестываль польскай культуры (в. Вялікія Эйсманты), «Пакровы Прасвятой Багародзіцы» (г. Гродна), рэгіянальнае свята млынароў (г. п. Адэльск), абласныя “Дажынкі – 2015” (г. Дзятлава). На раённых выстаўках ў г. п. Рось, в. Ендрыхоўцы, в. Вярэйкі, в. Волпа, в. Селяхі, санаторыях «Энергетык» і «Пралеска», г. Ваўкавыску, г. п. Краснасельскі ладзіцца выстава-продаж тканых вырабаў носьбітаў ваўкавыскай традыцыі ткацтва – Балён Л. С., Кулеш А. І., Іюльская Я. В. Удзел у вышэйазначаных мерапрыемствах быў шырока асвечаны ў прэсе.

У гэтым годзе Цэнтрам рамёстваў закуплены ў насельніцтва ільняныя прадзення ніткі. Захаваўшы тэхналогію ткацтва, выкарыстоўваючы натуральную сыравіну, Іюльская Яніна Вацлаваўна выткала палатно для ручнікоў у дзве нічальніцы ў традыцыях ткацтва, характэрных для нашага раёна. Прымаюцца заяўкі ад аграсядзіб на выраб ходнікаў, на палатно для касцюмаў фальклорных калектываў (для спадніц і штаноў).

У лістападзе 2015 г. праведзена даследчая экспедыцыя ў вёску Пачуйкі Ваўкавыскага раёна, з мэтай вывучэння простага двухнітовага ткацтва на тэрыторыі былога Реплеўскага пассавета. Апытанне паказала, што ў дадзенай вёсцы хатнім ткацтвам займаліся да сярэдзіны 20-га ст. А ў сярэдзіне 60-ых гг. 11 жыхарак гэтай вёскі былі завербаваныя інжынерам Гродзенскай фабрыкі мастацкіх вырабаў працаваць ткачыхамі-надомніцамі. Жанчынам у вёску прывозілі апрацаваную сыравіну (прадзення лён, воўну), з якіх яны па замове ткалі сурвэткі (у 2-4 нічальніцы, лён), поцілкі-«дываны» (у чатыры нічальніцы, воўна, «пасякі»), тканіну на спадніцы з арнамантам па адным баку (фарбаваная воўна зялёнага ці сіняга колеру, па краі «перабірысты», у 4-6 нічальніц). Самая маладая Іванаўская Ніна Іванаўна 1931 г. н. працавала на фабрыцы да 1976 года.

На дадзены момант матэрыял знаходзіцца ў апрацоўцы і ў пачатку наступнага года будзе аформлены, як метадычны дапаможнік па ткацтву нашага раёна.

Аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі садзейнічае ў арганізацыі выязных выставак (забяспечвае транспартам) і майстар-класаў (арганізоўвае для дэлегацый, якія наведваюць раён). Уключаюць Раённы Цэнтр рамёстваў і ткачыху Балён Любоў Сцяпанаўну ў турыстычныя маршруты, якія прапагандуюць традыцыю простага двухнітовага ткацтва Ваўкавышчыны.

У снежні 2015 г. з пазабюджэтнага рахунку ДУК "Ваўкавыскі раённы Цэнтр рамёстваў" выдзелены сродкі на закупку пераносных кроснаў (дзве нічальніцы), якія будуць выкарыстоўвацца для правядзення майстар-класаў на выязных мерапрыемствах. Заказ аформлены ў галерэі рамёстваў «Ткацтва» г. Гродна.

Такім чынам, за бягучы год традыцыя простага двухнітовага ткацтва на Ваўкавышчыне захавалася ў тым выглядзе, у якім была прадстаўлена на статус гісторыка-культурнай каштоўнасці.

Творчасць майстра Алены Шунейка па вырабу габеленаў у традыцыях падвойнага і пераборнага аднабаковага ткацтва (г. Гродна). Шунейка Алена Феліксаўна – унікальны майстар габеленаў, стварэннем якіх займаецца больш 30 гадоў. З 1982 года працуе метадыстам ДУК "Гродзенскі абласны метадычны цэнтр народнай творчасці".

Габеленавае ткацтва майстрыхі Алены Шунейка засноўваецца на рэгіянальных традыцыях падвойнага і пераборнага аднабаковага ткацтва Гродзеншчыны. Яна творча пераасэнсоўвае мясцовую ткацкую тэхналогію і стварае арыгінальныя машабныя і міні-габеленавыя кампазіцыі з выявамі помнікаў архітэктуры, рэлігійнымі, гістарычнымі сюжэтамі, гарманічна спалучае традыцыйныя першаўзоры з творчым аўтарскім падыходам. На вялікіх вертыкальных кроснах майстрыха выконвае адразу да 5 мастацкіх кампазіцый.

Алена Шунейка ўсе свае намаганні накіроўвае на развіццё народных ткацкіх традыцый. У лабараторыі ткацтва пры Гродзенскім абласным метадычным цэнтры народнай творчасці яна арганізоўвае семінары-практыкумы для работнікаў клубных устаноў вобласці, праводзіць сустрэчы з народнымі майстрамі, майстар-класы па ткацтву. Пераемнікі творчасці А.Шунейка – майстры Алена Міхайлаўна Лашэвіч з в. Каробчыцы Гродзенскага раёна і Алена Сяргееўна Чумрай з Гродна – дасканалы

вывучаюць тэхналогію ткацтва “гродзенскіх дываноў” і выкарыстоўваюць яе падчас вырабу сувенірнай прадукцыі.

3 чэрвеня 2015 года ў памяшканні Гродзенскага АМЦНТ адбылася прэзентацыя тэкстыльнай кампазіцыі “Вясёлка творчасці”. Яе аўтары: майстар па ткацтву Алена Феліксаўна і яе брат, прафесар, кандыдат мастацтвазнаўства Яўген Феліксавіч Шунейка. Кампазіцыя створана да 75-гадовага юбілею ўстанова. Памеры мастацкага палатна 270 см x 174 см, якое складаецца з 5 сюжэтных габеленаў на тэму народных рамёстваў, свят, танцаў, спеваў, тэатра і 7 арнаментальных міні-габеленаў. Усе габелены выкананы ў тэхніцы аднабаковага перабора. Тэкстыльная падложка агульнай кампазіцыі выкана ў тэхніцы абрэзкавага шыцця гродзенскай майстрыхай Аленай Чумрай.

Вясёлкавая палітра колеру, стылізаваныя арнаментальныя вобразы і сімвалы, пераасэнсаваная тэхніка народнага ткацтва ўдала спалучылася ў сапраўдным мастацкім скарбе Гродзеншчыны – тэкстыльнай кампазіцыі “Вясёлка творчасці”. Яна стала сваеасаблівым сімвалам для творцаў, якія шчыра працуюць на ніве народнай культуры Гродзеншчыны.

У Гродзенскім раёне налічваецца 3 элементы НКС: **творчасць майстра па вырабу музычных інструментаў Мар’яна Скраблевіча з аг. Адэльск, традыцыя роспісу велікодных яек у г. п. Сапоцкін, традыцыйная кухня аг. Адэльск**

Спецыялістамі аддзела этнаграфіі, фальклора і рамёстваў у 2015 годзе былі арганізаваны наступныя мерапрыемствы па падтрымцы носьбітаў нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны:

свята “Адэльскі фэст” (аг. Адэльск – чэрвень);

абласное свята млынароў (аг. Адэльск – лістапад);

раённы фестываль фальклору “Вяртанне да вытокаў” (аг. Квасоўка – верасень);

удзел у абласным рэгіянальным фестывалі традыцыйнай культуры “Скарбы Гродзеншчыны” (г. Астравец – верасень);

удзел у Рэспубліканскім фестывалі-кірмашы рамёстваў “Вясновы букет” (г. Мінск – май).

удзел у IV Міжнародным форуме “Традыцыйная культура, як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства” (г. Магілёў – лістапад).

выстаўка-кірмаш “Еврорегион “Неман -2015” (г. Гродна-верасень).

У рамках турыстычнага маршрута “Ад прадзедаў спакон вякоў нам засталася спадчына” пастаянна прэзентуецца традыцыйная кухня аг.Адэльск на працягу года.

Традыцыя вырэзвання з паперы (выцінанка-выбіванка) Навагрудскага раёна. Увага да майстэрства выцінанка-выбіванка прыцягваецца праз удзел майстроў у выставах, святах, фестывалях. На працягу 2015 года майстры паспяхова удзельнічалі ў шэрагу мерапрыемстваў. Напрыклад, выстава работ маладога навагрудскага майстра Веранікі Клімко адкрылася ў раённым цэнтры рамёстваў. Вераніка на пачатку творчага жыцця, але яе талент заўважаны і высока ацэнены. Маладая майстрыха ўзнагароджана спецыяльным дыпламам “За працяг народных традыцый” у абласным аглядзе-конкурсе сярод маладых майстроў і мастакоў сучаснага народнага мастацтва “Творчая рунь”, дыпламам Міністэрства культуры РБ і Беларускага Саюза майстроў за 2 месца сярод майстроў выцінанкі ў 7 рэспубліканскім кірмашы рамёстваў “Вясновы букет”. Спачатку яна рабіла простыя выцінанкі, а потым пераняла спосаб вырабу традыцыйнай навагрудскай выцінанкі-выбіванкі ў сваёй маці, дырэктара цэнтры рамёстваў Наталлі Клімко. Традыцыю вырабу навагрудскай выцінанка-выбіванкі, якой адрадзіла на Навагрудчыне Ніна Пятроўна Шурак і працягнула Наталля Аляксандраўна Клімко. Выбіванкі Веранікі

Клімко адрозніваюцца сваёй вытанчанай дэкаратыўнасцю. Вераніка Клімко не баіцца вучыцца новаму і брацца за вялікія праекты, працуе з рознымі матэрыяламі, мае мноства планаў.

Паспяхова прынялі ўдзел маладыя майстрыхі з Навагрудскага раённага Цэнтра рамёстваў, у абласной выстаўцы-конкурсе выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва “Маладыя таленты Панямоння”, якая праходзіла з 1 па 30 ліпеня ў выставачнай зале ДУК “Мастоўскі раённы Цэнтр рамёстваў”. Вераніка Клімко, удзельніца гуртка “Выбіваначка”, стала лаўрэатам 2-й ступені ў намінацыі “Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва”, узнагароджана каштоўным падарункам.

У рамках свята беларускага пісьменства ў Шчучыне у верасні праводзіўся абласны конкурс выцінанкі “Папяровы вернісаж”. Сярод 18 удзельнікаў з розных рэгіёнаў краіны Лаўрэатам 1-ай ступені ў намінацыі “Лепшая калекцыя выставачных работ” была адзначана Клімко Н. А., дырэктар Навагрудскага РЦР, якая працавала ў тэхніцы “Традыцыйная Навагрудская выцінанка-выбіванка”.

Выраб велікодных вербаў (пальмаў) на Гродзеншчыне Асноўнымі носбітамі дадзенай традыцыі ў г. Гродна з’яўляюцца чатыры родныя сястры Сарасек, якія нарадзіліся ў вёсцы Вялікая Капліца Гродзенскага раёна (зараз гэтай вёска няма): Кавалёнак Дамініка Дамінікаўна, Чараднікова Часлава Дамінікаўна, Альшэўская Данута Дамінікаўна, Лапацінская Ванда Дамінікаўна.

Традыцыю вырабу гродзенскіх велікодных пальмаў сёстры перанялі ад сваёй маці – Сарасек Гелены Іосіфаўны. Гэтыя веды яны нясуць праз жыццё, зберагаюць і перадаюць сямейныя традыцыі сваім дзецям і ўнукам, ўсім жадаючым пераняць уменні і навыкі. Непасрэднымі пераемнікамі з’яўляюцца: Чараднікова Наталля Мечыславаўна (нявестка Чаславы Дамінікаўны), 1985 г.н.; Руднік Наталля Станіславаўна (унучка Дануты Дамінікаўны), 1997 г.н.; Кавалёнак Даяна Бернардаўна (унучка Дамінікі Дамінікаўны), 1997 г.н.

Сёння вышэйузгаданыя майстрыхі – пенсіянеры, жывуць у г. Гродна і з’яўляюцца ўдзельнікамі народнага аматарскага аб’яднання майстроў народнай творчасці і мастакоў “Гарадзенскі каларыт” дзяржаўнай установы “Цэнтр культуры г.Гродна”.

Яны прымаюць актыўны ўдзел у конкурсах, выстаўках і фестывалях народнай творчасці, праводзяць майстар-класы. Так, у 2015 годзе майстрыхі ўдзельнічалі ў наступных мерапрыемствах:

майстар-клас для ўдзельніц аматарскага аб’яднання “Современница” дзяржаўнай установы “Цэнтр культуры г.Гродна” (15.01.2015 г.);

выстава традыцыйных рамёстваў у ДУК “Гродзенскі абласны драматычны тэатр” (21.01.2015 г.);

справаздачная выстава ўдзельнікаў народнага аматарскага аб’яднання “Гарадзенскі каларыт” дзяржаўнай ўстановы “Цэнтр культуры г. Гродна” (12.02.2015 г.);

майстар-клас “Традыцыя вырабу велікодных вербаў” для Цэнтра сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва Ленінскага раёна г. Гродна (13.03.2015 г.);

Дзень беларускага пісьменства ў г. Шчучыне (06.09.2015 г.);

свята рамеснікаў “Казюкі-2015” у г. Гродна (04.03.2015 г.);

выставы ў рамках святкавання Свята працы (01.05.2015 г.), Дня Перамогі (09.05.2015 г.), Дня Незалежнасці (03.07.2015 г.);

рэгіянальнае свята народнай творчасці “Аўгустоўскі канал запрашае сяброў” (31.05.2015 г.);

свята рэгіянальнай культуры і быту “Эйсмантаўскі фэст” (27.06.2015 г.);

“Ганненскі кірмаш” у г.п Зэльве (22.08.2015 г.);

абласны адкрыты фестываль “Августовский канал в культуре трех народов” на шлюзе Дамброўка (22.08.2015 г.);

абласны агляд-конкурс аматарскіх аб’яднанняў “Свет захапленняў” (01.11.2015 г.) і іншыя.

У 2015 годзе артыкул аб майстрыхах увайшоў у “Каталог рамёстваў у Гродзенскім рэгіёне”, які быў падрыхтаваны ў рамках праграмы трансзагранічных суадносін “Латвія-Літва-Беларусь” падчас рэалізацыі праекта “Адраджэнне і зберажэнне культурнай і гістарычнай спадчыны ў г. Даўгаўпілс і г. Гродна”.

На Гродзенскім абласным тэлебачанні была падрыхтавана праграма “У пошуках скарбу” ад 02.09.2015 г., апублікаваны артыкулы ў газеце “Гродзенская праўда”, часопісе “Алеся” і інтэрнэт-партале tut.by

21 студзеня 2015 г. на справаздачным сходзе народнага аматарскага аб’яднання майстроў народнай творчасці і мастакоў “Гарадзенскі каларыт” майстрыхі Кавалёнак Дамініка Дамінікаўна, Чараднікова Часлава Дамінікаўна, Альшэўская Данута Дамінікаўна, Лапацінская Ванда Дамінікаўна за творчы ўклад у адраджэнне і развіццё нацыянальнай культурнай спадчыны былі ўзнагароджаны граматамі ДУ “Цэнтр культуры г. Гродна”.

Такім чынам, традыцыя захоўваецца і распаўсюджваецца. Праблем па захаванасці элемента ў сучасны перыяд не зафіксавана.

Дзейнасць спецыялістаў Гродзенскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці папулярызацыі элементаў НКС. Спецыялісты Гродзенскага АМЦНТ на працягу 2015 года спрыялі папулярызацыі элементаў НКС праз арганізацыю рэгіянальных свят, фестывалюў, выставак народнай творчасці і традыцыйных рамёстваў, удзел у рэспубліканскіх мерапрыемствах. Так, за справаздачны перыяд адбыліся:

удзел ў рэгіянальным свяце рамеснікаў “Казюкі” (сакавік 2015 г., штогадова);

фестываль рэгіянальнага фальклору “Панямоння жыватворныя крыніцы” (красавік – верасень 2015 г.);

удзел у VII Рэспубліканскім фестывалі-кірмашы рамёстваў “Вясновы букет”, г. Мінск (май 2015, штогадова);

абласное адкрытае свята выцінанкі “Папяровы вернісаж” у рамках Дня беларускага пісьменства, г. Шчучын (верасень 2015 г.);

Рэгіянальны фестываль традыцыйнай культуры “Скарбы Гродзеншчыны”, г. Астравец (верасень 2015 г.);

удзел у IV Міжнародны форум “Традыцыйная культура, як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства”, г. Магілёў (лістапад 2015 г.);

удзел у Нацыянальнай выстаўцы “Беларускі гасцінец” у г. Ашхабадзе ў рамках візіта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у Туркменістан (снежань 2015 г.);

Інфармацыя аб мерапрыемствах пастаянна размяшчаецца на сайтах Гродзенскага АМЦНТ <http://www.gromc.by/> і “Жывая спадчына Беларусі” <http://www.livingheritage.by/>, раённых газетах Гродзенскай вобласці, абласной газеце “Гродзенская праўда”, некаторых рэспубліканскіх выданнях: газета “Культура”, “Рэспубліка”, часопіс “Алеся”.

У 2015 годзе Гродзенскім АМЦНТ быў выдадзены буклет “Бацькоўскую спадчыну захаваем на вякі”, куды ўвайшлі матэрыялы па 10-ці элементах Гродзенскай НКС.

Спецыялісты Гродзенскага АМЦНТ разам з работнікамі культуры раёнаў вядуць пастаянную работу па даследванні і складанні рэгіянальнага спіса элементаў

НКС (спіс намінацый для надання статусу немаэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці).

Рэгіянальны спіс элементаў НКС Гродзенскай вобласці

1. Традыцыі святкавання Вялікадня на Бераставіччыне.
2. Тэхналогія падвойнага ткацтва ў в. Пагародна Воранаўскага раёна.
3. Традыцыя правядзення вясельнага абраду “У цыганы” у Воранаўскім раёне.
4. Традыцыя святкавання абраду “Валачобнікі” у в. Погіры Дзятлаўскага раёна.
5. Традыцыя выканання народнага танца “Кадрыля” (Грабаўская кадрыля) в. Грабава Зэльвенскага раёна.
6. Творчасць майстра Сяргея Худзьева па вырабу з гліны (чорнаглянцавая кераміка) в.Галынка Зэльвенскага раёна.
7. Традыцыя выканання гульнёва-абрадавай дзеі “Тулянне ката” в. Бакшты Іўеўскага раёна.
8. Традыцыя выканання народнага танца “Кадрыля” (Тудараўская кадрыля) в. Тударава Карэліцкага раёна.
9. Творчасць майстрыхі Веры Салдатавай па вырабу з саломы (Карэліцкі раён).
10. Тэхналогія апрацоўкі ільну на Лідчыне.
11. Тэхналогія “белага ўзорыстага ткацтва” на Лідчыне.
12. Тэхналогія закладнага ткацтва ў Мастоўскім раёне.
13. радыцыя выканання народнага танца “Кадрыля” (Ацмінаўская кадрыля) в. Ацмінава Навагрудскага раёна.
14. Традыцыя выканання народнага танца “Кадрыля” (Масцішчынская кадрыля) в. Масцішча Навагрудскага раёна.
15. Традыцыя выканання вясельных песень у Астравецкім раёне.
16. Народная проза Гродзеншчыны (Смаргонскі, Астравецкі раёны).
17. Творчасць майстра-ганчара Сяргея Нагаева (Смаргонскі раён).
18. Традыцыйныя Смаргонскія найгрышы (Будзько Уладзіслаў).
19. Традыцыя выканання народнага танца “Кадрыля” (Дэмбраўская кадрыля) в. Дэмбрава Шчучынскага раёна.
20. Народны тэатр (батлейка) на Гродзеншчыне (г.Смаргонь, г.Гродна, г.п. Мір).
21. Традыцыя святкавання кірмашу на Свіслаччыне (Свіслацкі кірмаш).
22. Традыцыя выпечкі караваяў на Слонімшчыне.
23. Комплекс уменняў вырабу традыцыйнага вясельнага каравая на Ваўкавышчыне.
24. Традыцыя пакланення валуну “Нявесцін камень” (Ашмянскі раён).

МАГІЛЁЎСКАЯ ВОБЛАСЦЬ

Агульная колькасць элементаў НКС, уключаных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь – 9:

- ❖ Мясцовы стыль песеннай, танцавальнай і народна-апавядальнай лакальнай традыцыі міжрэчча Сожа і Проні в. Галавенчыцы Чавускага раёна.
- ❖ Творчасць майстроў-шапавалаў, адметная майстэрскім валоданнем унікальнай і рэдкай тэхналогіяй валяльнай здабычы, увасобленая ў вытворчасці валяных вырабаў з воўны (Дрыбінскі раён).
- ❖ Творчасць майстроў па тэхналогіі вырабу драўляных музычных народных інструментаў з в. Ваўканосава Круглянскага раёна.
- ❖ Абрад «Варавараўская свяча» в. Басценавічы Мсціслаўскага раёна.
- ❖ Тэхналогія ганчарных вырабаў майстрамі Бабруйскага раёна.
- ❖ Песні традыцыйнага вясельнага абраду в. Клін Хоцімскага раёна.
- ❖ Спеўная традыцыя выканання вясельных і хрэсьбінных песень в. Паршына Горацкага раёна.
- ❖ Традыцыйная тэхналогія пляцення лапцей (Дрыбінскі раён).
- ❖ Абрад «Бразгун» і яго складовы элемент – ушанаванне абраза святых Пятра і Паўла в. Наркі Чэрыкаўскага раёна.

Прынята рашэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь аб неабходнасці надання статуса гісторыка-культурнай каштоўнасці наступным элементам НКС:

- ❖ Дзіцячы калядны абрад «Куры» у Клічаўскім раёне.
- ❖ Традыцыі паломніцтва і пакланення «Блакітнай крыніца».

Мясцовы стыль песеннай, танцавальнай і народна-апавядальнай лакальнай традыцыі міжрэчча Сожа і Проні, у выкананні фальклорнага ансамбля “Незабудкі” в. Галавенчыцы Чавускага раёна. Традыцыя выканання песен абрадавай і пазаабрадавай тэматыкі жыве ў Галавенчыцах і па сённяшні час. 7 красавіка 2015 года ўдзельніцы гурта “Незабудкі” разам з вучнямі Усцянскай базавай школы правялі традыцыйную абрадавую праграму “Гуканне вясны ў Галавенчыцах”. Жанчыны “гукалі вясну”, вадзілі карагоды, гулялі з дзецьмі ў традыцыйныя гульні в. Галавенчыцы - “Дзежка”, “Кумкі-галубкі”, “Гарлачы”. Напрыканцы абрада вучні “запускалі” абрадавых “жавароначкаў”. Абрад здымалі фотакарэспандэнт раённай газеты “Искра” і тэлеканал “Беларусь-4”. У красавіку мінулага года ўдзельніцы гурта прынялі ўдзел у этнаграфічным канцэрце “Песенныя стылі Ўсходняй Беларусі” у рамках XXIV Міжнародных навуковых чытанняў памяці Л.С. Мухарынскай, які адбыўся ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ў г. Мінску. Жанчыны выканалі традыцыйныя песні каляндарна-абрадавага і сямейна-бытавога цыклу, сумесна са студэнцкім фальклорным гуртом “Варган” выканалі мясцовы карагод “Па беражку”. Выканалі троецкія песні на III Міжрэгіянальным свяце-конкурсе “Зялёныя святкі” (Чавускі раён), а дажыначныя песні пелі на раённым і абласным фестывалях-кірмашах працаўнікоў сяла “Дажынкi-2015”. Спецыялісты Чавускага раённага Цэнтра культуры і вольнага часу распрацавалі праект “Галавенчыцы: зберажэнне жывой спадчыны”, галоўная мэта якога - стварэнне калектыва-спадарожніка, удзельнікі якога будуць пераймаць лакальную традыцыю выканання песень і танцаў

в. Галавенчыцы. На дадзены момант у гурце 4 удзельніцы, ўзрост якіх 80 год, і па стану здароўя, яны не заўсёды могуць прымаць ўдзел у канцэртах і мерапрыемствах.

Творчасць майстроў-шапавалаў, адметная майстэрскім валоданнем унікальнай і рэдкай тэхналогіяй валяльнай здабычы, увасобленая ў вытворчасці валяных вырабаў з воўны ў Дрыбінскім раёне. Супрацоўнікі дзяржаўнай ўстановы культуры “Дрыбінскі раённы гісторыка-этнаграфічны музей” займаюцца зберажэннем, прэзентацыяй і трансляцыяй элемента нематэрыяльнай культурнай спадчыны. Майстры-шапавалы працуюць на іх базе. У 2015 годзе працягнула сваю работу “Творчая навукова-практычная лабараторыя па выкарыстанні культурнай спадчыны “Шапавальства”. Для жыхароў і гасцей Дрыбінскага рэгіёна праводзіліся майстар-класы па валянні і фільцэванні, тэматычныя лекцыі і заняткі па вывучэнні ўмоўнай мовы шапавалаў “Катрушніцкі лемезень”. У рамках Года моладзі, ў 2015 годзе для студэнтаў і навучэнцаў школ раёна супрацоўнікамі музея былі арганізаваны экскурсіі па экспазіцыі музея і майстар-класы па вырабе і ўпрыгожванні валёнак. У снежні 2015 года супрацоўнікі музея прымалі ўдзел у навукова-практычнай канферэнцыі “Локальныя культуры Беларусі: сучасныя тэхналогіі выяўлення, фіксацыі і рэпразентацыі нематэрыяльнага культурнага наследдзя”, што адбылася на базе філіяла Магілёўскага абласнога краязнаўчага музея імя Я.Р.Раманава - Музея этнаграфіі. Дрыбінскі раённы гісторыка-этнаграфічны музей прадставіў прэзентацыю і даклад па тэме “Музейная рэпразентацыя шапавальства – аб’екта нематэрыяльнага культурнага наследдзя рэгіёна”.

На працягу 2015 г. у дзіцячых пазашкольных установах Дрыбіна праводзіліся музейна-педагагічныя заняткі з выкарыстаннем мультымедычнага абсталявання ў рамках распрацаванай музеям праграмы “У гасцях у дзеда Мацея”, з мэтай вывучэння ўзнікнення і развіцця шэрстабітнай здабычы ў рэгіёне. Візітнай карткай музея сталі такія мерапрыемствы, як свята “Дзень валёнка”, сумесныя пасяджэнні народнага аматарскага аб’яднання “Шапавал” і ўзорнага дзіцячага аматарскага аб’яднання “Катрушнік”.

На працягу мінулага года супрацоўнікі гісторыка-этнаграфічнага музея, ўдзельнікі дарослага і дзіцячага аб’яднанняў прымалі ўдзел у рэгіянальных і міжнародных мерапрыемствах, выставах-кірмашах народнага мастацтва і традыцыйных святах, такіх як Міжнародны фестываль народнай творчасці “Венок дружбы” (г.Бабруйск); рэспубліканскае свята “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”) (Шклоўскі раён); міжрэгіянальнае свята ў рамках абрада “Бразгун” (Чэрыкаўскі раён); рэгіянальнае свята народнай творчасці і рамёстваў “Дрыбінскія таржкі” (г.п. Дрыбін). Сваё майстэрства майстры-шапавалы паказвалі гасцям абласнога фестываля-кірмашу працаўнікоў сяла “Дажынкi-2015” у г.п. Круглае і IV Міжнароднага форуму “Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства” (г.Магілёў) і іншых. Вырабы майстроў-шапавалаў былі прадстаўлены на выставе на Днях культуры Беларусі ў Туркменістане у снежні 2015 года.

Работа калектыву музея па зберажэнні элемента нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі асветлялася ў сродках масавай інфармацыі - на старонках газет “СБ. Беларусь сёння”, “Звязда” і “Рэспубліка”.

На інтэрнэт сайце valenki-dribin.by рэгулярна абнаўляюцца звесткі з мэтай папулярызацыі традыцый рамяства шапавальства.

Творчасць майстроў па тэхналогіі вырабу драўляных музычных народных інструментаў з в. Ваўканосава Круглянскага раёна. Майстар Харкевіч А. А. па сённяшні дзень жыве і працуе на сваёй малой радзіме. На працягу

2015 года Аляксандр Антонавіч прымаў удзел у рэспубліканскім свяце “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”), дзе прадстаўляў гасцям і ўдзельнікам свята вырабленыя драўляныя музычныя інструменты: кляшчоткі, клякоткі, трашчоткі, дудку беларускую, пранікі і інш. Разам з ансамблямі “Бяседачка” і “Вераснёвіца” раённага Цэнтра культуры, А. А. Харкевіч прадстаўляў свае інструменты на раённым і абласным фестывалях-кірмашах “Дажынкі-2015”, на IV Міжнародным форуме “Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства”. Удзельнікі ансамбляў з задавальненнем выкарыстоўваюць на сваіх канцэртах зробленыя майстрам драўляныя інструменты.

У адным з залаў ДУ “Круглянскі раённы гісторыка-краязнаўчы музей” працуе экспазіцыя прысвечаная майстру А. А. Харкевічу і элементу “Тэхналогія вырабу драўляных музычных інструментаў майстрам А.А. Харкевічам з в. Ваўканосава Круглянскага раёна”, які ў 2010 годзе атрымаў статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай спадчыны Беларусі. Супрацоўнікі музея праводзяць экскурсіі і музейна-педагагічныя заняткі “Драўляныя інструменты Кругляншчыны” для вучняў агульнаадукацыйных школ горада і раёна, і для шматлікіх гасцей горада.

Сын майстра - Андрэй, пераемнік майстэрства вырабу драўляных музычных інструментаў, дапамагае бацьку - нарыхтоўвае драўляныя загатоўкі, з якіх потым “нараджаюцца” інструменты. Праблемай застаецца сталы ўзрост майстра.

Абрад “Варварынская свяча” вёскі Басценавічы Мсціслаўскага раёна. 16-17 снежня 2015 года, суполка жанчын вёскі Басценавічы праводзіла абрад у дзень пачытання Святой Вялікапакутніцы Варвары, якому ўжо 110 год. Дзеянні абрадавыя не змяніліся і праходзяць строга ва ўстаноўленым парадку. Жанчыны сабраліся ў хаце гаспадыні, дзе свяча “гасціла” год: рыхтавалі новае адзенне для свячы, апраналі як нявесту, пелі пры гэтым псалмы. Потым маліліся, павязвалі на пояс свячы свае стужкі, просячы аб самым сакравенным. Затым жанчыны садзіліся за развітальны стол. На наступны дзень, з самага рання ішлі ў царкву, асвятчалі свячу і пераносілі яе ў другую хату да новай гаспадыні. Мінулым годам абрад карыстаўся вялікай увагай прэсы: з’ехаліся прадстаўнікі агенцый навінаў France-Presse і РИА-Новости, газет “Культура” і “Сельская газета” (былая “Беларуская ніва”), мсціслаўскай раённай газеты. У снежні 2015 г. дзякуючы тэхнічнай падтрымцы Інстытута культуры Беларусі быў праведзены маніторынг абраду “Варварынская свяча”. Падрабязнае апісанне абрада і фотарэпартаж змешчаны на сайце “Жывая спадчына Беларусі” <http://livingheritage.by/events/5386/>

Тэхналогія ганчарных вырабаў майстрамі Бабруйскага раёна. Народны майстар Беларусі Боўда Юрый Іванавіч, які прадстаўляе гэты элемент, прадэманстраваў у 2015 годзе больш за 50 майстар-класаў па ганчарстве для наведвальнікаў раённых і рэгіянальных, гарадскіх, абласных і міжнародных выстаў, семінараў, культурна-масавых мерапрыемстваў. Па ініцыятыве і пры актыўным удзеле Юрыя Іванавіча штогод у верасні на базе Глушанскага раённага Цэнтра рамёстваў праводзіцца пленэр ганчароў у рамках рэгіянальнага фестываля народнай творчасці і рамёстваў “Глушанскі хутарок”. Для гэтага ёсць ўсе падставы: “Хата ганчара”, дзе ўсталяваны два ганчарныя кругі - нажны і электрычны, спецыяльна пабудаваныя печы для сушкі, абпалу і чорнадымлення. Для ўдзелу ў пленэры прыязджаюць маладыя майстры з раёнаў вобласці. Больш 10 год Ю.І.Боўда з’яўляецца куратарам узорнага дзіцячага аб’яднання “Глечыкі”, дзе перадае свой вопыт і веды маладому пакаленню. Сваё майстэрства ганчара Юрый Іванавіч дэманстраваў на рэспубліканскім фестывалі-кірмашы “Вясновы букет” (г. Мінск); міжнародных фестывалях “Дружба 2015” (г. п. Лоеў Гомельскай вобл.) і “Вянок дружбы” (г.Бабруйск); рэспубліканскім свяце “Купалле” (“Александрыя збірае

сяброў”) у Шклоўскім раёне; фестывалі-выставе керамічнай цацкі “Гліняны цуд” (г. Салігорск); выставе-кірмашы ў рамках міжнароднага фестывалю “Славянскі базар у Віцебску”. У жніўні 2015 года ў складзе дэлегацыі Магілёўскай вобласці Ю. І. Боўда пабываў на міжнародным семінары па ганчарстве, які прайшоў у г. Лелюнай Літоўскай Рэспублікі. Раённы выканаўчы камітэт і аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Бабруйскага райвыканкама аказваюць падтрымку па выдзяленні транспарту для падвозу майстра і яго памочнікаў падчас ўдзелу ў выставах, фестывалях, конкурсах, набыццю матэрыяла (гліны) для работы.

Песні традыцыйнага вясельнага абраду вёскі Клін Хоцімскага раёна. Усе 5 удзельніц ансамбля “Медуніца”, нягледзячы на свой узрост, выступаюць с канцэртнымі праграмамі на святах, што праводзяцца ў раёне: фестывалі фальклорнай песні “З крыніц жыватворных”, фестывалі-кірмашы працаўнікоў сяла “Дажынкi-2015”, святах Каляды, Масленіца, Спасаўка, Пакроў. У лістападзе 2015 г. калектыў удзельнічаў у Міжнародным форуме “Традиционная культура как стратегический ресурс устойчивого развития общества”, дзе ў выкананні гурта прагучалі вясельныя песні і фрагмент вясельнага абрада “Зборная субота”.

Мясцовую манеру выканання песень і танцаў жанчыны перадаюць сваім спадарожнікам – народнаму фальклорнаму ансамблю “Адраджэнне” (РЦК), народнаму калектыву “Бярозка” (Бярозкаўскага СДК), народнаму фальклорнаму калектыву “Вербіца” (Іваноўскага СДК).

Намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры, і па справах моладзі Цішчанка А. А. і намеснік старшыні Хоцімскага райвыканкама Хучаў М. А. аказваюць неабходную дапамогу гаспадарчага і асабістага характару ўдзельнікам народнага фальклорнага калектыву “Медуніца”: выдзяляюць транспарт для паездкі на канцэрт, сродкі на набыццё падарункаў да 8 сакавіка, дня пажылога чалавека, на юбілейныя даты. Дырэктар Клінскага Дома фальклору Пацехіна Н. М. аказвае неабходную дапамогу ўдзельнікам калектыву ў час пасяўной і пры зборы ўраджаю.

Спеўная традыцыя выканання хрэсьбінных і вясельных песень вёскі Паршына Горацкага раёна. Спеўная традыцыя падтрымліваецца ўдзельніцамі народнага фальклорнага ансамбля “Паршынскія зоры”. За мінулы 2015 год склад ансамбля папоўніўся некалькімі маладымі ўдзельніцамі з ансамбля “Суседкі”, але агульная колькасць не змянілася - 9 жанчын рознага узросту, жыхарак в. Паршына. Аснову калектыву па ранейшаму складаюць 5 жанчын – носьбітаў традыцыі. Самай сталай удзельніцы ансамбля ў гэтым годзе споўнілася 86 год, а самай маладзейшай – 50.

Ансамбль працаваў над адраджэннем абрадавых, сямейна-бытавых песень, песень гадавога каляндарнага цыкла. За 2015 год ансамблем адраджаны і запісаны цікавыя фальклорныя песні:

вясновыя: “А з-за лесу, лесу цёмнага”, “А ў Сымона ды на дварэ тры свіроначкі”, “Ой, бярэза, бярэзіца”, “А, чый та домік на прыгорачку?”, “У цёмным лесе стучыць, гручыць”;

юраўскія: “Дзе ты, Юр'я, ўрасіўся?”, “А ты, Юр'я, Мікола”;

мікольская (Мікола веснавы): “Як пайшоў Мікола...”;

жартоўныя: “Каб мне чарачку гарелкі”, “Гуляй, гуляй, гулія”;

хрэсьбінныя: “А чаго ж ты, бабулечка, надулася?”, “А Кум да Кумы заляцаўся”, “А ўчора бабулечка на радзінках была”.

Запісаны адметнасці правядзення другога дня вясельнага абраду, які мае мясцовую назву “Бліны” і другога дня хрэсьбінскага абраду, якую носьбіты называюць “Княгіня”. Абрад “Бліны” існуе толькі ў памяці носьбітаў, а абрад

“Княгіня” існуе да цяперашняга часу, але не ў аўтэнтчным выглядзе, а з элементамі стылізацыі.

Ўвесь матэрыял апрацаваны, запісаны, сістэматызаваны і запісаны на лічбавыя і папяровыя носьбіты.

Разам з тым, пакуль яшчэ жывуць ўдзельніцы калектыву, жывыя носьбіты мясцовага фальклору, кіраўнік калектыву Л. Владыка вяла работу з новымі ўдзельнікамі ансамбля, каб захаваць і пераняць манеру выканання песень і адметнага мясцовага дыялекту, слоў і характэрнай для сваёй мясцовасці інтанацыі.

У лютым 2015 года народны фальклорны ансамбль “Паршынскія зоры” стаў удзельнікам тэлевізійнай праграмы першага канала БТ “Скарбніца талентаў. Слова”. Са сваімі фальклорнымі праграмамі прымаў удзел у раённым свяце “Масленіца шырокая”, раённых мерапрыемствах да 70-годдзя Вялікай Перамогі і Дня горада Горкі; да Дня Незалежнасці Рэспублікі Беларусь; раённага свята “Дажынкi - 2015”; у міжрыгіянальным этнасвяце “У госці да Радзімічаў” (аг. Радомля Чавускага раёна). Прымаў удзел у правядзенні свят, што праводзіліся ў в. Паршына: “Каляда-калядзіца, прыхадзі павесяліцца”, “А ў нас сёння Масленка”, “Купальскія ігрышчы”. На абласным свяце-кірмашы працаўнікоў вёскі “Дажынкi - 2015” удзельніцы ансамбля паказвалі элемент дажыначнага абраду сумесна з іншымі фальклорнымі гуртамі вобласці.

У лістападзе на базе Магілёўскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці прайшоў IV Міжнародны форум “Традыцыйная культура, як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства”, у якім ансамбль “Паршынскія зоры” прымаў удзел і паказаў свае майстэрства выканання восеньскіх песень перад замежнымі гасцямі. Удзельніцы ансамбля перадаюць ў спадчыну сваім калектывам-спадарожнікам – ансамблям “Таямніцы”, “Суседкі” і дзіцячаму “Зорачкі” выкананне абрадавых і пазаабрадавых песень, танцаў. Ад мясцовых ўлад удзельніцы ансамбля атрымлівалі падтрымку па забеспяненні транспартам па падвозцы паліва, апрацоўцы прысядзібных надзелаў, медыцынскага агляду. Ім заўсёды выдзяляецца транспарт для выязных канцэртаў.

Традыцыйная тэхналогія пляцення лапцей майстрамі Дрыбінскага раёну.

Далейшае вывучэнне і папулярызацыя тэхналогіі пляцення лапцей застаецца прыярытэтным кірункам работы Дома рамёстваў. З гэтай мэтай праводзяцца кансультацыі, майстар-класы для тых, хто цікавіцца гэтым традыцыйным старадаўнім рамяством. Паспяхова асвойваюць майстэрства пляцення лапцей удзельнікі гуртка “Лапаточак” Дома рамёстваў. Майстры-шапавалы Дрыбінскага раёна Кананкова Н.А. з в. Абраімаўка, супрацоўнікі дома рамёстваў Маісеева В.В., Жорава Ж.І., Сіроціна Т.У. перадаюць сваё майстэрства падростаючаму пакаленню. У фае Дома рамёстваў пастаянна дзейнічае выстава “Лапці – абутак нашых продкаў”. Падрыхтаваны буклет “Дрыбінскія лапці - гісторыка-культурная спадчына Беларусі”, які прапануецца наведвальнікам Дома рамёстваў. Рэпартажы аб дзейнасці Дома рамёстваў па развіцці тэхналогіі пляцення лапцей прадстаўлены ў праграмах абласнога і рэспубліканскага тэлебачання. Напрыклад, у студзені 2015 г. праведзена творчая сустрэча майстроў Дома рамёстваў і ўдзельнікаў дзіцячага гуртка “Лапаточак” з работнікамі ТРК “Магілёў” (праграма “Деревенька”). У лістападзе Дом рамёстваў наведаў фотакарэспандэнт БелТА Файніцкі А.І., які зрабіў шэраг фотаздымкаў аб рабоце майстроў. Цікавасць да старадаўняга рамяства пляцення лапцей выяўляецца ў серыі публікацый у сродках масавай інфармацыі: у раённай газеце “Савецкая вёска”, рэспубліканскіх выданнях “Сельская газета”, “Звязда” і іншых. Майстры пляцення лапцей Кароўчынскага раённага Дома рамёстваў Дрыбінскага раёна ў 2015 годзе неаднаразова прадстаўлялі сваё майстэрства на мерапрыемствах раённага, абласнога, рэспубліканскага і міжнароднага ўзроўню.

Вырабы майстроў Дома рамёстваў - “лапці дрыбінскія зрачыя” - былі прадстаўлены на выставе на Днях культуры Беларусі ў Туркменістане у снежні 2015 года.

Абрад “Бразгун” і яго складовы элемент – ушанаванне абраза святых Пятра і Паўла вёскі Наркі Чэрыкаўскага раёна. На сённяшні дзень абрад зберагаецца і знаходзіцца ў жывым бытаванні, як штогадовае рэгіянальнае свята “Бразгун”, каторае праводзіцца 12-13 ліпеня каля крыніцы вёскі Наркі. Неад’емным атрыбутам абрада з’яўляецца абраз Пятра і Паўла, які нясуць на руках паломнікі з вёскі Наркі. 13 ліпеня адбыўся II рэгіянальны конкурс фальклорных ансамблей “Из века в век”, у якім прынялі ўдзел фальклорныя ансамблі і салісты са Слаўгарадскага, Краснапольскага, Хоцімскага, Крычаўскага, Чавускага, Клімавіцкага раёнаў. Раённыя ўлады штогод добраўладкоўваюць тэрыторыю вакол крыніцы. Госці, што прыязджаюць на крыніцу, здаля бачаць размешчаныя інфармацыйныя стэнды “На “Бразгун” і знак “Гісторыка-культурная каштоўнасць: Рытуальна-абрадавы комплекс “Бразгун”, якія ўстаноўлены па ініцыятыве раённага выканаўчага камітэта. Захавальнікам абраза св. Пятра і Паўла, носьбітам абраду раённыя ўлады дапамагаюць па нарыхтоўцы і падвозцы дроў, уборцы ўраджаю, медыцынскаму абслугоўванню. Для папулярызачыі абрада аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама выпускае каляровыя буклеты з інфармацыяй аб гісторыі ўзнікнення абрада, праводзяцца сустрэчы з носьбітамі традыцыі.

Дзіцячы калядны абрад «Куры» у Клічаўскім раёне. Традыцыя святкавання каляднага абраду зберагаецца на тэрыторыях вёсак Дзмітраўка, Віркаў, Нясята Клічаўскага раёна пры актыўным удзеле непасрэдна суполак вёсак, устаноў культуры і мясцовых улад. У мінулым годзе, ў той дзень, калі трэба было правесці калядаванні гуртоў, з-за неспрыяльных ўмоў надвор’я былі аб’ястачаны вёскі. Таму ў в. Віркаў суполка дазволіла калядаваць дзіцячым гуртам 19 студзеня. Носьбітам абраду ў вёсцы Віркаў з’яўляецца Каледзіч Надзея Іванаўна, якая па сённяшні час пражывае ў вёсцы. Пераемніцай абраду ад Каледзіч Н.І. з’яўляецца Васькова Жана Міхайлаўна, загадчыца Віркаўскага сельскага клуба. Жыхары в. Віркаў, вельмі зацікаўлены ў тым, каб вёска не знікла, а традыцыі і абрады, якія тут ёсць, можна было перадаць нашчадкам. У вёсцы Нясята ў высакосны год калядаванні не праводзяцца. На гэты час пераемніцай абраду з’яўляюцца жыхаркі вёскі Нясята Стрыгун Надзея Валянцінаўна і Загалоўская Лілія Міхайлаўна, кіраўнік народнага фальклорна-этнаграфічнага калектыву “Спадчына” Нясяцкага сельскага Дома культуры. Інфармацыя і фотарэпартаж пра калядаванні ў в. Віркаў знаходзіцца на сайце “Жывая спадчына Беларусі” <http://www.livingheritage.by/events/4496/>

Традыцыя паломніцтва і пакланення крыніцы “Блакiтная крыніца” каля вёскі Кліны Слаўгарадскага раёна жыхарамі ўсходніх раёнаў Магілёўскай і Гомельскай абласцей, сумежных раёнаў Расіі і Украіны”.

14 жніўня 2015 года на вялікай нерукатворнай паляне, што знаходзіцца каля выселенай вёскі Кліны, праходзіла свята “Макавей” і асвячэнне крынічных вод. Напярэдадні свята, 13 жніўня, адбылося вячэрняе багаслужэнне і начны малебен каля крыніцы. 14 жніўня, святары разам з паломнікамі, што прыехалі з усіх куткоў Магілёўскай і Гомельскай абласцей, Расіі і Украіны, правялі святочны малебен у капліцы, што на крыніцы, прайшлі хрэсным ходам, акунуліся ў асвеченыя воды і набралі цудадзейнай вады.

У мінулым годдзе аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Слаўгарадскага райвыканкама правёў II рэгіянальны агляд-конкурс фальклорных калектываў “Спас – усяму час”, у якім прынялі ўдзел калектывы з 9 раёнаў вобласці, а таксама 2 гурты з Гомельскай вобласці. На святочным мерапрыемстве была

арганізавана работа выставы-кірмашу вырабаў майстроў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва вобласці.

На старонках раённай газеты “Прысожскі Край”, інтэрнэт-сайце раёна - www.slavgorod.by змяшчаюцца звесткі з мэтай папулярызацыі старадаўняй традыцыі.

Добраўпарадкаванню тэрыторыі вакол крыніцы, умацаванню ўсталяваных каля крынічных вод паклонных крыжоў, бесперапыннаму руху транспарту цераз раку Сож, раённыя ўлады надаюць вялікую ўвагу. Аднак адсутнасць пастаяннага маста праз раку, застаецца адной з праблем.

Для элементаў НКС, што бытуюць у Клічаўскім, Хоцімскім, Горацкім, Чэрыкаўскім і Чавускім раёнах, ёсць пагрозы існавання, якія выяўляюцца ў сталым ўзросце галоўных носьбітаў; міграцыі маладога пакалення ў гарады на жыццё; не зацікаўленасці падрастаючага пакалення ў зберажэнні і пераемнасці абрадаў ад носьбітаў.

МІНСКАЯ ВОБЛАСЦЬ

Агульная колькасць элементаў НКС, уключаных у Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь – 5:

- ❖ Абрад «Калядныя цары» в. Семежава Капыльскага раёна.
- ❖ Мясцовыя песенны стыль выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых песень аўтэнтэтычнымі фальклорнымі гуртамі «Журавушка», «Глыбокія крыніцы», «Павалаякі» вв. Ямінск, Закальное, Обчын Любанскага раёна.
- ❖ Калядны абрад «Шчадрэц» в. Рог Салігорскага раёна.
- ❖ Абрад «Цягнуць Каляду на дуба» в. Новіны Бярэзінскага раёна.
- ❖ Закладная тэхніка ткацтва чырвона-белых ручнікоў в. Семежава Капыльскага раёна.

Прынята рашэнне Беларускай рэспубліканскай навукова-метадычнай радай па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры Рэспублікі Беларусь аб неабходнасці надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці наступным элементам НКС:

- ❖ Традыцыя ткацтва паясоў у Валожынскім раёне (аг. Сакаўшчына і аг. Ракаў).
- ❖ Урачыстасці ў гонар ушанавання абраза Маці Божай Будслаўскай («Будслаўскі фэст») аг. Будслаў Мядзельскага раёна.
- ❖ Выканальніцкае майстэрства ў жанры казкавай прозы Лідзіі Міхайлаўны Цыбульскай з в. Магільна Уздзенскага раёна.
- ❖ Традыцыі шанавання Святога каменя в. Крамянец Лагойскага раёна.
- ❖ Абрад «Перанос Міхайлаўскай свячы» ў аг. Вяляцічы Барысаўскага раёна
- ❖ Спеўная традыцыя міжрэчча вярхоўяў Пцічы і Случы Старадарожскага раёна

Калядны абрад “Цары” аг. Семежава Капыльскага раёна. 3 году ў год 13 студзеня ў аграгарадку Семежава захоўваецца і перадаецца з пакалення ў пакаленне правядзенне Каляднага абрада “Цары”, які занесены ў Спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЭСКО. З кожным годам цікавасць да абрада стала павялічвацца не толькі ў жыхароў Капыльшчыны, каб пабачыць гэта відовішча, прыязджаюць госці з суседніх раёнаў, вобласці.

У 2015 годзе было вырашана правесці абрад так, як ён праводзіўся раней – без папярэджання жыхароў. Гэты абрад праводзіцца на шчодры вечар 13 студзеня. Маладыя хлопцы 12 чалавек збіраюцца ў гурты і ходзяць па вёсцы, шчадруюць. Пераапрабуюцца ў форму “цароў”, “бабы і дзеда”, “механошы”, “музыканта” і паказваюць невялікае прадстаўленне – урывак з драмы “Цар Максімільян”.

Да пачатку калядавання два гурты сабраліся ў цэнтры культуры і адпачынку. Гурт “Цароў” са старэйшых школьнікаў і дарослы гурт. Апрапуліся, узялі патрэбны рэквізіт, дагаварыліся, па якіх вуліцах вёска пойдучь, і адправіліся калядаваць. Атрымалася лепш, чым калі. Гурты заходзілі амаль ва ўсе хаты на пэўнай вуліцы. Гаспадары з задавальненнем прымалі віншаванні “Цароў” і прасілі, каб ў наступны год таксам завіталі да іх.

У гэтым годзе на свята завіталі госці з Расіі: старшы навуковы супрацоўнік аддзела фальклора Інстытута сусветнай літаратуры Расійскай акадэміі навук Святлана Сарокіна, старшы навуковы супрацоўнік, кандыдат філалагічных навук ІСЛ РАН Алена Міненок, прадстаўнік інфармацыйна-тэлеграфнага агенства Расіі (ІТАР

ТАСС), а таксама, прадстаўнікі тэлеканалаў “Беларусь 1”, “Мір”, “СТВ”, газеты Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі “Беларускі час”. Дарэчы, Святлану Сарокіну калядны абрад зацікавіў не як фальларыстку. Яна з’яўляецца аўтарам работы “Случайныя сведельства о народной драме «Царь Максимилиан» как фольклористический источник”.

Разам з “Царамі” госці прайшлі па хатах жыхароў вёскі, рабілі фотаздымкі, відэазапісы. Бралі інтэрв’ю ва ўсіх ўдзельнікаў гурта. Яны былі ўражаны тым, што “Цароў” вельмі гасцінна сустракалі жыхары вёскі, шчодро адорвалі рознымі прысмакамі. Усіх прысутных прыемна здзівілі маладыя людзі, якія прымалі ўдзел у абрадзе, гэта значыць, што традыцыя будзе працягвацца.

Прапагандуецца абрад праз мерапрыемствы, якія праводзіць цэнтр культуры і адпачынку аграгарадка Семежава. У 2015 годзе прайшлі наступныя мерапрыемствы для дзяцей, моладзі і жыхароў гарадка:

фотавыстава “Калядныя Цары” адбылася ў школе 7 студзеня, 12 студзеня ў мясцовай бібліятэцы, 13 студзеня ў ЦК і адпачынку. Падчас выстаў дзеці, мясцовыя жыхары, госці маглі пазнаёміцца з калектывамі “Цароў”, якія прымалі ўдзел у шчадраваннях на працягу некалькі гадоў, на свяце в. Семежава “Пад дахам дома твайго”;

для малодшых школьнікаў у ЦКіА прайшла дэманстрацыя і абмеркаванне фільма “Калядныя цары”;

праведзена некалькі інфармацыйна-пазнавальных гадзін для дзяцей і падлеткаў, вучняў старэйшых класаў у Семежаўскай школе “Хто такія “Цары”?”;

для аднавяскоўцаў і гасцей вёскі праведзены тэматычныя лекцыі “Святы і абрады вёскі Семежава”, “Ад прадзедаў спакон вякоў нам засталася спадчына”, “Жывая спадчына Беларусі”;

праведзены майстар-класы па вырабу папяровых шапак для калектыву з малодшым складам, старэйшыя ўдзельнікі выраблялі шаблі;

праведзена сустрэча школьнікаў старэйшых класаў Семежаўскай школы са старэйшымі ўдзельнікамі абрадавага калектыва “Цары” Ціманавым Георгіем і Шчэрбам Алегам пад назвай “Гонар маю называцца “Царом”.

Папулярызацыя абрада вядзецца не толькі на Семежаўскай зямлі, але і ў раёне сярод школьнікаў, моладзі, праз сродкі масавай інфармацыі.

Вялікая падтрымка ў правядзенні Каляднага абрада “Цары” здзяйсняецца з боку мясцовых выканаўчых органаў, сельскагаспадарчага прадпрыемства ААТ “Семежава”. У першую чаргу, на правядзення свята выдзяляюцца грашовыя сродкі, забеспячэнне транспартам, вядзецца прапаганда абрада на сайце Капыльскага райвыканкама.

З кожным годам калядны абрад “Цары” набывае ўсё большую папулярнасць.

Мясцовыя песенныя стылі выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых песень гуртамі “Глыбокія крыніцы” в. Закальное, “Павалыкі” в. Обчын, “Журавушка” в. Ямінск Любанскага раёна.

Мясцоваму песеннаму стылю выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых песень нададзены статус ГКК у 2008 г. Кіраўнікі гуртоў, пад кіраўніцтвам раённага Цэнтра культуры, прыкладаюць вялікія намаганні да работы па захаванні як традыцыйнага рэпертуару, так і мясцовай песеннай манеры. Кропкава, асцярожна, каб не парушыць агульнай канвы гучання да гуртоў дадаюцца новыя ўдзельнікі, пастаянна вядзецца праца па вырабу адпаведных строяў для ўдзельнікаў калектываў.

У 2015 годзе аўтэнтчныя фальклорныя гурты вялі актыўную канцэртную дзейнасць, у асноўным, у межах свайго раёна. Агульная колькасць канцэртаў і святаў,

у якіх прынялі ўдзел гурты разам склала 25. Аўтэнтычны фальклорны гурт “Павалыкі” – 27 канцэртаў. Аўтэнтычны фальклорны гурт “Журавушка” – 15 канцэртаў. Аўтэнтычны фальклорны гурт “Глыбокія крыніцы” – 20 канцэртаў.

У Любанскім раёне ўжо другі год адбываецца раённы фэст аўтэнтычнай песні “Бабулі” з мэтай папулярызацыі аўтэнтычнага спеўнага мастацтва, абавязковымі ўдзельнікамі фэсту становяцца 3 гурты – захавальнікі спеўнага стылю і яшчэ пяць аўтэнтычных фальклорных гуртоў Любаншчыны, у 2015 годзе далучыўся спеўны гурт вёскі Дзятлавічы Лунінецкага раёна.

Падчас штогадовага фэсту традыцыйнай народнай культуры “Пятровіца”, што ўжо пяць гадоў праходзіць на Любаншчыне, сталі абавязковымі сустрэчы удзельнікаў фэсту, а гэта моладзь з усіх рэгіёнаў Беларусі, з фальклорнымі аўтэнтычнымі гуртамі. Сустрэчы праходзяць у форме канцэрта-расказу з майстар-класам ад носьбітаў традыцый, як песеннага, так і танцавальнага мастацтва, а таксама розных ведаў аб традыцыйнай ежы, народных рамёствах. У 2015 годзе сустрэчы адбыліся ў вёсцы Закальное і вёсцы Обчын, а ямінскі гурт наведваўся да моладзі на базу размяшчэння ў вёску Шыпілавічы.

Дзякуючы запісам перадачы “Наперад у мінулае” – БТ-3 кожны тыдзень у хітпарадзе “Сто песень для Беларусі” гучаць песні нашых гуртоў.

Аўтэнтычным фальклорным гуртом “Павалыкі” адроджаны традыцыйныя абрады і штогод святкуюцца “Масленка”, “Гуканне вясны”, “Гасцявы кірмаш на Юр’я”, абрад “Дажынкi”, абрад “Шчодрок”. Адбылася творчая вечарына з нагоды 40-годдзя творчай дзейнасці гурта. Гурт прыняў удзел у рэгіянальным свяце “Масленка” в. Обчын, рэгіянальным свяце “Макавей” в. Дарасіно, рэгіянальным свяце “Тройца” в. Пласток, удзельнічаў у выяздных канцэртах падчас культурнага абслугоўвання жніва. Адбыўся запіс гурта на тэлебачанні на канале БТ-1 – тэлеперадача “Цэнтральны рэгіён”. Гурт стаў удзельнікам рэгіянальнага фестывалю фальклору “Тураўскі карагод” у в. Пагост Гомельскай вобласці.

Аўтэнтычным гуртом “Глыбокія крыніцы” з в. Закальное адроджаны традыцыйныя абрады і штогод святкуюцца “Масленка”, “Гуканне Вясны”, велікодны абрад “Рарэшнікі”, “Гасцявы кірмаш на Святок”, масленічны абрад “Трызна”, масленічны абрад “Лучнік”, “Зажынкi”, калядны абрад “Шчодрок”. “Глыбокія крыніцы” прымалі ўдзел у раённым свяце “Купалле” (г. Любань), рэгіянальным свяце “Масленка” в. Обчын, рэгіянальным свяце “Тройца” (в. Пласток), рэгіянальным свяце “Макавей” в. Дарасіно, свяце “Шчадруха – калядная весялуха” у Беларускам дзяржаўным музеі архітэктуры і побыту. Газета “Звязда” змясціла вялікі артыкул аб дзейнасці гурта.

Аўтэнтычным гуртом “Журавушка” вёскі Ямінск адроджаны традыцыйныя абрады і штогод святкуюцца “Траецкае кумленне”, “Траецкая Ячня”, “Гасцявы кірмаш на Тройцу”. Гурт “Журавушка” прыняў удзел у рэгіянальным свяце “Тройца” (в. Пласток), пятнаццатым нацыянальным фестывалі беларускай паэзіі і песні “Маладзечна-2015”, абласным семінары дырэктароў метадычных цэнтраў Мінскай вобласці (г. Любань), раённым злёце перадавікоў усіх галін вытворчасці “І гонар, і радасць, і песня” (аг. Сарачы).

Калядны абрад “Шчадрэц” як адметнае праяўленне лакальнай культурнай традыцыі вёскі Рог Салігорскага раёна. Абрад праводзіцца штогод у ноч з 13 на 14 студзеня на Шчодры вечар, які па сённяшні дзень захаваўся ў в. Рог Салігорскага раёна ў тым выглядзе, ў якім яго ведалі нашы продкі. Захавалі і перадаюць яго сваім дзецям і ўнукам удзельнікі народнага фальклорнага калектыву “Палескія крыніцы” Восаўскага сельскага Дома культуры.

На працягу 2015 года народны фальклорны калектыў “Палескія крыніцы” і калектыў-спадарожнік “Раўчук” праводзілі актыўную канцэртную дзейнасць і дзейнасць па захаванню і папулярызацыі элемента нематэрыяльнай культурнай спадчыны абрада “Шчадрэц”: 8 студзеня ладзілася экскурсія для работнікаў ААТ “Беларуськалій” і гасцей з Расіі з праглядам абрада “Шчадрэц”; 13 студзеня – абрад “Шчадрэц” з удзелам прадстаўнікоў СМІ: “Сельская газета”, “Рэспубліка”, раённая газета “Шахцёр”; 3 ліпеня – удзел у раённым свяце народнай творчасці “Беларусь – жыцця майго крыніца”.

Абрад “Цягнуць каляду на дуба” у в. Новіны Бярэзінскага раёна праводзіцца кожны год: папярэдне адсвяткаваўшы Бедную куццю 6 студзеня, Багатую Каляду 13 студзеня, святкуюць заканчэнне Каляд 21 студзеня. Захавальнікі і пераемнікі традыцый, у першую чаргу, – удзельнікі сямейнага гульніва-абрадавага гурта “Радзіна” і ўзорнага дзіцячага фальклорнага гурта “Валошкі” Новінскага СДК. Абрад “Цягнуць Каляду на дуба” адноўлены таксама ў вёсках Чыжаха і Любушаны Бярэзінскага раёна.

У 2015 годзе назіраць абрад з’ехаліся шматлікія госці. Былі прадстаўнікі Упраўлення культуры Мінаблвыканкама, Мінскага абласнога цэнтра народнай творчасці, Бярэзінскага раённага дома культуры, прадстаўнікі СМІ. Падчас правядзення абраду 21 студзеня ў вёску былі запрошаны вучні Паплаўскай, Багушэвіцкай і Ушанскай СШ. У ліпені вёску Новіны наведалі турысты з г. Мінска, дзе пазнаёміліся з захавальнікамі абраду, з некаторымі элементамі яго правядзення, з гульнямі, танцамі і каляднымі песнямі.

Новінскі абрад стаў своеасаблівым цэнтрам прыцягнення ўвагі мясцовай супольнасці: жыхары Новінаў выходзяць на вуліцу, каб назіраць, як вязуць Каляду, да святкаванняў далучаюцца жыхары суседніх вёсак.

Дзіцячы фальклорны калектыў “Валошкі”, што прымае ўдзел у абрадзе, пераймаючы традыцыі продкаў, сёлета падаў дакументы на прысваенне ганаровага наймення “ўзорны”.

Закладная тэхніка ткацтва чырвона-белых ручнікоў аг. Семежава Капыльскага раёна. Уключэнне закладнага ткацтва ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь – гэта вельмі ганарова для людзей Капыльшчыны і, разам з тым, накладвае вялікія абавязкі па захаванні гэтай спадчыны для нашчадкаў. Увогуле, уся дзейнасць Цэнтра ткацтва накіравана на захаванне, зберажэнне і папулярызацыю лепшых твораў народных майстроў ткацтва.

Буйныя і лаканічныя па формах матывы геаметрычнага арнаменту маюць больш за 20 мясцовых назваў. Супрацоўнікі Цэнтра праводзяць работу па пошуку новых узораў. За 2015 год даведаліся аб новых назвах узораў: шурпа, лупач, касіца, шпорка, парогі.

Народны майстар Беларусі В. М. Кіеня перадала свой вопыт па ткацтву закладных ручнікоў дырэктару РЦТ Т. М. Волкавай, а яна, ў сваю чаргу, перадала свае веды новаму майстру-метадысту Н. У. Сафранавай, якая пачала працаваць у РЦТ з 2014 года. З прыходам новага майстра стала магчымым больш увагі надаваць дзецям і моладзі з мэтай пераемнасці тэхнікі ткацтва чырвона-белых ручнікоў. У лістападзе 2015 года ў цэнтры стала працаваць майстрам-метадыстам яшчэ адна ткачыха, народны майстар Беларусі, якая мае вопыт у ткацтве закладных ручнікоў – В. В. Мікалаевіч.

У выставачны фонд РЦТ пастаянна ткуцца ручнікі. За 2015 год былі вытканы наступныя ўзоры: кашачая лапка, п’яўка, бярозавы лісток, бубна, арловы ножкі.

Перадаюцца навыкі і майстэрства ткацтва юным прыхільнікам народнага мастацтва – навучэнцам “Школы ткачоў”, каб майстэрства, якое бярэ пачатак з глыбінь стагоддзяў, не перарвалася, а цягнулася ў будучае. Самыя цесныя сувязі ЦТ звязваюць з мясцовай школай. Адміністрацыя школы заахвочвае і развівае цікавасць дзяцей да заняткаў у “Школе ткачоў”. У школе працуе гурток “Семежазнаўства”, у вучэбную праграму якога ўключаны і цыкл гутарак па ткацтву, у тым ліку, і пра закладное ткацтва. Вучні школы з задавальненнем праводзяць экскурсіі па экспазіцыі Цэнтра ткацтва, расказваюць аб асаблівасцях семежаўскага закладнага ткацтва. Паслухаць экскурсію і паспрабаваць свае сілы ў майстар-класе па ткацтву змаглі шматлікія госці пад час правядзення каляднага абрада “Цары” 13 студзеня.

Пазнаёміцца з закладным ткацтвам змаглі і госці падчас святкавання дня г. Мінска, падчас правядзення абласнога свята рамёстваў “Слуцкія паясы” у г. Слуцку, абласным свяце “Дажынкі-2015” у г. Вілейка.

Пазнаёміцца з закладнымі ручнікамі змаглі госці з Германіі, Расіі і Украіны. Цэнтр ткацтва наведалі вучні школ Капыля, Нясвіжа, Клецка. У лістападзе РЦТ наведалі выкладчыкі Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта.

На працягу года ў школах праводзіліся інфармацыйныя гадзіны: “Шляхамі традыцый ткацтва”, “З крыніц адвечнай прыгажосці”, “Шматлікасць тэхнік ткацтва на Капыльшчыне”, “Далёкіх продкаў рамяство”, падчас якіх прысутныя знаёміліся з асаблівасцямі чырвона-белых закладных ручнікоў.

10 красавіка прайшоў вечар-сустрэча з нагоды 80-годдзя з дня нараджэння народнага майстра Беларусі В. К. Гладкай “Душы і рук узоры”. На мерапрыемстве прысутнічалі і навучэнцы “Школы ткачоў”. Вопытная майстрыха дзялілася сваімі сакрэтамі майстэрства з маладым пакаленнем, дала наказ пераймаць тонкасці работы за ткацкім станком і зычыла, каб захапленне гэтым рамяством перарасло ў любімы занятак, патрэбу.

Для школьнікаў у час летняга адпачынку праводзіліся наступныя мерапрыемствы: забаўляльна-гульнёвая праграма “В гостях у старіны глыбокай”, “Адкуль узялася кашуля”. Дзеці ў гульнёвай форме даведваліся аб традыцыях ткацтва, аб працэсе стварэння ільняной тканіны. 17 кастрычніка праходзіла свята в. Семежава “Под крышей дома твоего”, падчас якога ладзілася не толькі выстава вырабаў мясцовых майстроў вёскі, але і навучэнцаў “Школы ткачоў”. А ўсяго за гэты час адбылося 28 выстаў, на якіх дэманстраваліся чырвона-белыя семежаўскія ручнікі.

Падзеі, звязаныя з работай установы, адлюстроўваліся на старонках мясцовай газеты “Слава працы”, рэспубліканскай газеты “Беларускі час”, на беларускім радыё “Мінская хваля”.

У Капыльскім раёне створаны ўсе ўмовы, каб самабытнае майстэрства жыло і развівалася, але ёсць і такая праблема, як недастатковасць грашовых сродкаў. Ніткі для працы закупаюцца з бюджэтных сродкаў, а яны ў поўнай меры не могуць задаволіць патрэбы цэнтра ткацтва. Таксама турбуе той факт, што асноўная колькасць ручнікоў захоўваецца ва ўласных каллекцыях майстрых ці іх дзяцей. І з кожным годам колькасць закладных ручнікоў памяншаецца. Уладальнікі разумеюць, што ручнікі карыстаюцца попытам, шмат хто хоча набыць іх у якасці сувеніра. А ў цэнтры няма неабходных грашовых сродкаў, каб набываць ручнікі для папаўнення выставачнага фонда музея. І гэтая акалічнасць вельмі хвалюе супрацоўнікаў.

Вельмі добра, што закладная тэхніка ткацтва гэтых ручнікоў не згінула ў часе. Ёсць майстры, якія зараз валодаюць гэтым майстэрствам і ткуць ручнікі. Але ткуцца яны з сучасных матэрыялаў і шмат чым адрозніваюцца ад сваіх старэйшых аналагаў.

Хацелася б, каб кожны жадаючы меў магчымасць убачыць гэты скарб, як мага ў большай колькасці ў ранейшым выглядзе.

Сёння можна з упэўненнасцю сказаць, што аналагаў ткацтва чырвона-белых семежаўскіх закладных ручнікоў на Беларусі няма, таму гэтую спадчыну нам трэба захоўваць і памнажаць для нашых будучых нашчадкаў.

Традыцыя ткацтва паясоў у Валожынскім раёне (аг. Сакаўшчына і аг.Ракаў). Ткацтва пояса на Валожыншчыне адрадзілася і мае працяг дзякуючы вопытным майстрам. Сярод іх непаўторнасцю работ вылучаюцца Народныя майстры Беларусі Марыя Мікалаеўна Стасяловіч з вёскі Сакаўшчына і Хрысціна Станіславаўна Лямбовіч з мястэчка Ракаў.

Марыя Мікалаеўна не толькі адрадзіла ткацтва пояса “на ніту”, але і з задавальненнем перадае свой вопыт і веды дзецям, моладзі дарослым. Не гледзячы на свой шаноўны ўзрост (а ей у студзені 2016 года споўніцца 89 гадоў), Марыя Мікалаеўна праводзіць майстар-класы у сябе дома і мясцовым Сакаўшчынскім сельскім Цэнтры культуры (для дзяцей школьнага узросту, а таксама работнікаў КУ раёна).

Хрысціна Лямбовіч з Ракаўскага Цэнтра народнай творчасці кіруе гуртком “Ткачыкі”, дзе перадае свой вопыт дзецям, моладзі. Яна праводзіць майстар-класы: “З паяском праз ўсё жыццё”, “Стракаты паясок абвіў пузаценькі глячок”, “Ад прадзедаў з пакон вякоў” і інш. Паясы Х. Лямбовіч выкарыстоўваюцца ў вясельных і радзільных абрадах, а таксама як сувенір.

Наталля Хаванская (в. Сакаўшчына), Наталля Лукашык (в. Суднікі) – актыўныя ўдзельнікі мерапрыемстваў рознага ўзроўню (выставы, фестывалі, святы-конкурсы). Усе яны кіруюць гурткамі па ткацтву пояса “на ніту”, дзе захоўваюць тэхналогію адроджаную М. Стасяловіч. На працягу 2015 года ўдзельнічалі ў выставах і праводзілі майстар-класы падчас шэрага мерапрыемстваў:

рэспубліканскі фестываль-кірмаш “Вясновы букет” – г. Мінск;

кірмаш народных рамёстваў “Камарова. Кола дзён”;

рэспубліканскі фестываль харавога мастацтва “Пеўчае поле” – г. Мядзел;

свята возера Мястра – г. Мядзел;

музычна-турыстычны сезон “Творчасць майстроў раёна -- жыхарам сталіцы”

IV абласное свята “Слуцкія паясы” – г. Слуцк;

абласны семінар “Турыстычныя маршруты валожыншчыны” – Валожынскі раён;

свята горада Валожын; 550-годдзе мястэчка Ракаў “Ракаўскі кірмаш”;

раённае свята гумару “Дубінскія жартачкі” – Дубінскі СК;

раённы семінар-практыкум “Роля ўстаноў культуры раёна ў папулярызацыі народнай творчасці” (г. Валожын);

майстар-клас ткацтва пояса “на ніту” (Хаванская Наталля разам з гурткоўцамі) – г.Мінск, праграма БТ “Навіны рэгіёна” (28 лютага і 1 сакавіка 2015 г.);

майстар-клас па ткацтву пояса (сям’я Лукашык) – г.Мінск, праграма СТВ “Утро. Студія хорошого настроения” (17 чэрвеня 2015г.)

У клубных установах праводзяцца выставы, майстар-класы, гутаркі і вечары ўшанавання майстроў па ткацтву пояса. У метадычным выданні “Клубны веснік” друкуецца інфармацыя “Майстры ткацтва пояса “на ніту”. Працягвае папаўняецца экспанатамі пакой беларускага пояса ў Сакаўшчынскім сельскім Цэнтры культуры.

За папулярызацыю ткацтва пояса і актыўны ўдзел у мерапрыемствах абласнога і раённага ўзроўню носьбіты нематэрыяльнай культурнай спадчыны неаднаразова адзначаліся дыпламамі і каштоўнымі падарункамі.

Традыцыі шанавання Святога каменя в. Крамянец Лагойскага раёна. Камень-следавік бронзавага веку – мясцовая святыня вёскі Крамянец.

Для забеспячэння захаванасці старшым навуковым супрацоўнікам па ахове гісторыка-культурнай спадчыны пры дапамозе супрацоўнікаў музея здзяйсняюцца 2 разы на год маніторынгі стану аб'ектаў гісторыка-культурнай спадчыны. Так, 18 ліпеня была праведзена праверка камяня-следавіка ў в. Крамянец. Гэты аб'ект знаходзіцца ў здавальняючым стане.

Тэрыторыя вакол Святога каменя ачышчана ад хмызняку, пастаўлены інфармацыйны шчыт з ахоўным знакам элемента НКС. У 2016 годзе плануецца аднавіць Крамянецкае свяцілішча ў першапачатковым выглядзе з агароджай, веснічкамі і калодзежам, стварыць на гары Маяк месца адпачынку для турыстаў.

Старэйшым навуковым супрацоўнікам па ахове гісторыка-культурнай спадчыны быў распрацаваны маршрут экскурсіі, які ўключае наведванне і Дажбоговага каменя.

Урачыстасць ў гонар ушанавання абраза Маці Божай Будслаўскай “Будслаўскі фэст” у аг. Будслаў Мядзельскага раёна. Штогод, у першую суботу ліпеня ў касцёле ў гонар Узнясення Найсвяцейшай Дзевы Марыі ў аграгарадку Будслаў збіраюцца тысячы пілігрымаў з розных парафій Беларусі і за яе межаў. На ўрачыстасці ў гонар Будслаўскай іконы Божай Маці прыязджаюць пілігрымы з Італіі, Літвы, Польшчы, Расеі, Славеніі, Украіны. Паломнікі прыбываюць на цягніках ці прыватным транспартам, а некаторыя - на роварах і байдарках. Аднак асаблівай павагай карыстаюцца тыя, хто ідзе да храма пешшу. Усе яны прыходзяць пакланіцца абразу Божай Маці Будслаўскай, якая захоўваецца ў мясцовым касцёле Ушэсця Найсвяцейшай Панны Марыі і славіцца шматлікімі цудамі. У час фэсту у мястэчку практычна не спыняюцца набажэнствы, праходзіць начная працэсія са свечкамі, моладзевыя малітоўныя чаванне, а таксама шэраг іншых мерапрыемстваў. На фэст, як правіла, прыязджаюць усе біскупы Рымска-каталіцкага касцёла ў Беларусі, апостальскі нунцый, а таксама шматлікія святары і чальцы манаскіх ордэнаў. Ва ўрачыстасцях удзельнічае духавенства грэка-каталіцкай і праваслаўнай цэркваў, іерархі з іншых краін, прадстаўнікі ўрада і мясцовых органаў улады.

Будслаўскі фэст, як элемент нематэрыяльнай культурнай спадчыны нашай краіны, у 2015 г. намінаваны на ўключэнне ў Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны чалавецтва. Намінацыя будзе разгледжана на 11-й сесіі Міжурадавага камітэта аховы нематэрыяльнай культурнай спадчыны ЮНЕСКА, што пройдзе 28 лістапада - 2 снежня 2016 года ў Адыс-Абебе..

Выканальніцкае майстэрства ў жанры казкавай прозы Лідзіі Міхайлаўны Цыбульскай з в. Магільна Уздзенскага раёна. У метадычным аддзеле Уздзенскага РДК і Нёманскім СДК сабрана, сістэматызавана і аформлена вялікая колькасць матэрыялаў аб жыцці і творчасці Л. М. Цыбульскай. Лідзія Міхайлаўна памерла ў канцы 2015 года і пакінула нам у спадчыну сваё майстэрства, зборнікі казак і многа цёплых успамінаў аб сустрэчах з ёю. На працягу 2015 года адбыўся шэраг цікавых мерапрыемстваў, прысвечаных выканальніцкаму майстэрству ў жанры казкавай прозы Лідзіі Міхайлаўны Цыбульскай:

«Казкі і гулі ад бабулі» – літаратурны вечар, прысвечаны творчасці Цыбульскай Л. М. (14.03.15);

конкурс сярод дзяцей і падлеткаў на лепшы малюнак па казках Л.М. Цыбульскай (сакавік-красавік);

«Жылі-былі...» – конкурс выканаўцаў казак Цыбульскай Л. М. у рамках раённага свята дзіцячай творчасці «З крыніцы песня льецца» (23.05.2015);

пастаноўка казкі «Пра піражок» узорным лялечным тэатрам “Церамок” у рамках народнага свята “Жнівеньскі фэст”;

На свяце в. Магільно 4 кастрычніка Цыбульская Лідзія Міхайлаўна ўзнагароджана каштоўным падарункам.

Распацаваны план мерапрыемстваў па захаванню і папулярызацыі элемента НКС “Выканаўчае майстэрства ў жанры казкавай прозы Лідзіі Міхайлаўны Цыбульскай з в. Магільна Уздзенскага раёна” на наступны год:

Назва мерапрыемства	Дата і тэрмін	Адказны
1. Адкрыць гурток гурток аматараў казак «У лукоморья» на базе Нёманскага СДК.	студзень Нёманскі СДК	Макарава Н.У.
2. «Чароўны свет казак» - літаратурная гасцеўня, прысвечаная творчасці Цыбульскай Л.М.	сакавік Нёманскі СДК	Макарава Н.У.
3. «Жылі-былі...» - конкурс выканаўцаў казак Цыбульскай Л. М. у рамках раённага свята дзіцячай творчасці «З крыніцы песня льецца».	май Уздзенскі РДК	Кізіно Н.М.
4. Пастаноўка казкі «Пра ягадкі» узорным тэатрам “Усмешка” у рамках народнага свята “Жнівеньскі фэст”.	жнівень Уздзенскі РДК	Шіцікава М.М.
5. Падрыхтоўка матэрыялаў і выданне буклета аб жыцці і творчасці Л.М. Цыбульскай «Знаць і помніць мастера»	верасень Уздзенскі РДК	Каламіец А.М., метадычны аддзел
6. Сумесна с ДУК «Уздзенская цэнтральная раённая бібліятэка імя П. Труса» і рэдакцыяй раённай газеты «Чырвоная зорка» падрыхтаваць зборнік казак Л.М. Цыбульскай	снежань	Каламіец А.М.

Абрад “Перанос Міхайлаўскай свячы” ў аг. Вяляцічы Барысаўскага раёна праходзіць штогод 21 лістапада, на Міхайлаў дзень. У 2015 годзе абрад традыцыйна пачаўся з царкоўнай службы, якую правёў айцец Іаан у храме Прэображэння Гасподня, дзе памаліўся аб удзельніках абраду і жыхарах вуліцы. Пасля заканчэння службы, павіншаваўшы ўсіх прыхажан са святам, царкоўнаслужыцель прачытаў малітву за здравіе тых, хто з’яўляецца захавателем іконы. Затым прысутныя адправіліся ў хату Чарняўчык Галіны Эдуардаўны, дзе ікона знаходзілася год. Гаспадыня накрыла стол, на якім былі абавязковыя стравы: юшка (мясны булён), крупеня (пярловая каша з мясам) і каша (грэчневая каша са сметанковым алеем). Перад пачаткам трапезы айцец Іаан правёў малебен - гэта абавязковы элемент абраду і запрасіў усіх прысутных да стала. Пасля застоля працэсія з іконай, запаленай свечкай і крыжом направилася ў хату Хмялеўскай Тамары Фёдараўны, дзе лік Архангела Міхаіла будзе знаходзіцца ўвесь наступны год. Пры ўваходзе ў хату гаспадыня сустрэла працэсію. Сем’і Галіны Эдуардаўны і Тамары Фёдараўны тройчы абмяняліся зернем (жытам), хлебам, чаркай гарэлкі і пажадалі адзін аднаму здароўя і дабрабыту. Потым былі сяброўскія пацалункі і непасрэдная перадача іконы. Завяршыўся абрад малебнам і застоллем ў хаце новага захавальніка свяшчэннай іконы. Трэба сказаць, што абрад “Міхайлаўская свечка” - гэта адзіная традыцыя, якая ўнесена ў спіс нематэрыяльных культурных каштоўнасцей Барысаўшчыны, духоўным замыслам якой з’яўляецца распаўсюджванне благаатрымання ў кожнай сям’і і вёсцы.

Спеўная традыцыя міжрэчча вярхоўяў Пцічы і Случы, прадстаўленая фальклорнымі калектывамі “Набіліцы” з в. Баранава і “Прусаўчанка” з в. Прусы Старадарожскага раёна была падтрымана рашэннем Беларускай рэспубліканскай

навукова-метадычнай рады па пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны аб неабходнасці надання статусу гісторыка-культурнай каштоўнасці ў 2015 годзе.

Калектывы пераклікаюцца манерай выканання, але адрозніваюцца рэпертуарам. І адзін, і другі калектыў неаднаразова прадстаўляў свае песенныя традыцыі на абласных і рэспубліканскіх святах і фестывалях. Калектывы ўдзельнічаюць амаль ва ўсіх раённых мерапрыемствах.

На працягу 2015 года вялася работа па захаванню элемента. У кастрычніку 2015 года на Старадарожскім раённым радыё адбылася перадача, дзе інтэрв'ю дала кіраўнік народнага фальклорнага калектыва “Набіліцы” Вольга Рыгораўна Мемус. Вольга Рыгораўна распавядала пра гісторыю стварэння “Набіліц”, удзельнікаў, выступленні калектыва, планы на будучае. А таксама, прагучалі 2 песні ў выкананні “Набіліц”: “Раса росу расіла” і “Кукавала зязюлечка”. (Радыёперадача доўжылася 12 хвілін).

З мэтай папулярызавання і далейшага выкарыстання песеннай спадчыны гуртоў “Набіліцы” і “Прусаўчанка”, аддзелам метадычнай і інфармацыйнай работы РЦКіА выдадзены рэпертуарны зборнік песен гуртоў “Скарбонка песень”. Разам са словамі песень зборнік прапануе і іх нотны запіс. У зборніку прадстаўлены 10 песень гуртоў: веснавыя, вясельныя, шчадроўныя, гасцявыя.

З мэтай папулярызавання аўтэнтчных песен гуртоў “Набіліцы” і “Прусаўчанка”, іх песні выкарыстоўваліся пры правядзенні раённых народна-абрадавых свят “Масленка” і “Купалле”.

З мэтай зберажэння і пераемнасці песеннай фальклорнай спадчыны, пры Прусскім СДК створаны фальклорны калектыў у склад якога ўвайшло 7 жанчын ва ўзросце ад 45 да 60 год. Жанчыны вывучаюць і пераймаюць манеру выканання песень народнага фальклорнага калектыва “Прусаўчанка”.

Народныя фальклорныя калектывы “Набіліцы” і “Прусаўчанка” выступалі з канцэртнымі праграмамі на святах вёсак Баранава і Прусы, якія прайшлі ў 2015 годзе. На гэтых мерапрыемствах адбыліся ўшанаванні ўдзельнікаў народных фальклорных калектываў “Набіліцы” і “Прусаўчанка”.

У в. Прусы дырэктарам СДК Гасанавым Р.П. і кіраўніком народнага калектыва “Прусаўчанка” Гасанавай М.М. прыкладаюцца намаганні па стварэнні хаткі-музея сялянскага побыту. Асобную лепту па яе стварэнню ўносяць удзельнікі “Прусаўчанкі”: яны прыносяць у дар прылады сялянскага побыту, посцілкі, дарожкі, нават мэблю, якая захавалася ад іх матуль і бабуль.

Музейны куток сялянскага побыту існуе і ў вёсцы Баранава. Кіраўнік народнага фальклорнага калектыва “Набіліцы” Вольга Рыгораўна Мемус плануе пашырыць яго да хаты-музея.

З 19 па 24 красавіка 2015 года ў Старадарожскім раёне адбылася этналагічная экспедыцыя па фота і відэафіксацыі абрада “Радаўніца” польскімі даследчыкамі, у склад якой уваходзілі: дырэктар інстытута імя Ежы Гратоўскага Яраслаў Жасцін Фрэт, прафесар Варшаўскага ўніверсітэта Лешэк Каланкевіч, прафесар Варшаўскага ўніверсітэта Сюзанна Грэбеска, адміністратар Магдалена-Мадры і іх французскія калегі – кінематаграфісты Франсіс Марэ Джукенэй і Маліца Ласфар Джукенэй. Экспедыцыя адбылася пад патранажам Нацыянальнай Акадэміі Навук Беларусі ДНУ “Цэнтр даследванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі”. Суправаджала навукоўцаў старшы навуковы супрацоўнік аддзела народазнаўства, кандыдат гістарычных навук Кухаронак Таццяна Іванаўна. Госці наведалі вёскі Баранава, Прусы, Церабуты, Шчыткавічы, сустракаліся са старэйшымі жыхарамі, наведвалі старажытныя могілкі.

РЭКАМЕНДАЦЫІ

Улічваючы, што найбольш распаўсюджанымі мерамі, якія прымаліся да захавання НКС у 2015 г., з'яўляюцца меры папулярызацыйнага характару (праз СМІ, выставы, адукацыйныя і відовішчна-масавыя мерапрыемствы), чаго відавочна не дастаткова для вырашэння найбольш актуальнай на сёння праблемы – усталявання сістэмы пераемнасці НКС на *пастаяннай і сістэмнай* асновах,

прымаючы пад увагу факт таго, што прадвызначальнай умовай усталявання трансмісіі НКС з'яўляецца выкарыстанне *комплекснага падыходу да рэалізацыі мер*, які можа быць выражаны праз міждысцыплінарную і міжведамасную супрацу,

рэкамендуецца:

1. Адказным за захаванне НКС у рэгіёнах звярнуць увагу на *абавязковае выкананне ахоўных мер*, прадугледжаных п. 4 («Меры, якія прапануюцца да захавання элемента») намінацыйнай формы, якая запаўняецца пры падачы элемента НКС на статус гісторыка-культурнай каштоўнасці Рэспублікі Беларусь.
2. *Прыцягваць носьбітаў* (пры умове іх згоды) да захавання НКС, па магчымасці аказваць матэрыяльную падтрымку, накіраваную на падтрымку тым самым НКС, уключаць іх у мясцовыя праграмы і праекты па падтрымцы НКС.
3. *Пазбягаць дэкантэкстуалізацыі* НКС (выкарыстання па-за традыцыйнай часовай прымеркаванасцю і месца бытавання), *залішняй камерцыі і ўмяшання* (у структуру праз «сцэнарыі», дадаванне новых нехарактэрны элементаў і інш.) у НКС.
4. *Пазбягаць прымеркавання культурна-масавых мерапрыемстваў* да часу традыцый (у прыватнасці – абрадавых), якія могуць стварыць пагрозу для негатыўнага стаўлення носьбітаў НКС да яе практыкі.
5. Праводзіць *навукова-даследчую работу* па выяўленню, ідэнтыфікацыі і інвентарызацыі НКС рэгіёна.
6. *Наладжваць камунікацыю з мясцовай сістэмай адукацыі* па ўключэнню НКС у адукацыйныя праграмы, правядзенню сумесных мерапрыемстваў па далучэнню дзяцей і моладзі да мясцовай культуры.
7. Праводзіць работу з прадстаўнікамі СМІ і «этна-турыстаў» па *папярэджанню незвычайных паводзін у дачыненні да носьбітаў і НКС*.
8. Пры планаванні работы звярнуць увагу на неабходнасць *выканання прадпісанняў* Канвенцыі па захаванню нематэрыяльнай культурнай спадчыны і Аператыўнага кіраўніцтва па выкананню Канвенцыі аб захаванні нематэрыяльнай культурнай спадчыны ў частцы *арганізацыі працы* па захаванню НКС на мясцовым узроўні.

ПЕРАЛІК
ЭЛЕМЕНТАЎ НЕМАТЭРЫЯЛЬНАЙ КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ, ЯКІЯ
ПЛАНУЮЦА ДА ЎКЛЮЧЭННЯ Ў ДЗЯРЖАЎНЫ СПІС ГІСТОРЫКА-
КУЛЬТУРНЫХ КАШТОЎНАСЦЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ У 2016 Г.

Брэсцкая вобласць

1. Традыцыя вырабу шчэпавай птушкі-абярэга на тэрыторыі Бярозаўскага раёна
2. Традыцыя памінання продкаў аг. Раздзялавічы Ганцавіцкага раёна.
3. Тэхналогія стварэння «Коніка» – гістарычнага, сімвалічнага персанажа рэгіянальнага свята “Конікі” г. Давыд-Гарадок Столінскага раёна;
4. Творчасць Івана Супрунчыка, якая характарызуецца майстэрскім валоданнем традыцыйнымі тэхналогіямі разьбы і роспісу па дрэве з в. Цераблічы Столінскага раёна.
5. Выпечка грэчнага хлеба ў Маларыцкім раёне.
6. Традыцыя паломніцтва і пакланення «Грушка» в. Бушмічы Камянецкага раёна.
7. Традыцыя вырабу фартуха в. Бездзеж Драгічынскага раёна.
8. Касцюм лелікаўскай свахі Кобрынскага раёна.

Віцебская вобласць

1. Традыцыйныя вясельныя звычаі Дубровенскага раёна.
2. Традыцыйная страва «Клёцкі з душамі» Віцебскай вобласці.
3. Традыцыйны абрад «Розгары» аг. Лукамль Чашніцкага раёна.
4. Традыцыя паломніцтва і пакланення святой крыніцы ў в. Чарневічы Глыбоцкага раёна.
5. Валачобны абрад у Бешанковіцкім раёне Віцебскай вобласці
6. Традыцыйная тэхналогія спіральнага пляцення Гарадоцкага раёна

Гомельская вобласць

1. Абрад гукання вясны “Чырачка” у аг. Тонеж Лельчыцкага раёна
2. Тэкстыльныя традыцыі в. Неглюбка Веткаўскага раёна Гомельскай вобласці.
3. Танцавальная традыцыя г.п. Капаткевічы Петрыкаўскага раёна
4. Фрагмент вясельнага абраду – выраб і выкарыстанне «вельцаў» у Камарынскай зоне Брагінскага раёна.
5. Абрад “Перанос свячы” ў в. Навінкі і в. Залатуха Калінкавіцкага раёна”

Гродзенская вобласць

1. Комплекс уменняў вырабу традыцыйнага вясельнага каравая на Ваўкавышчыне
2. Традыцыя выпечкі караваяў на Слонімшчыне. Каляндарна-абрадавае печыва.
3. Традыцыя святкавання абрада «Валачобнікі» ў в. Погіры Дзятлаўскага раёна.
4. Традыцыйная тэхналогія белага ўзорыстага ткацтва на Лідчыне
5. Традыцыя пакланення валуну «Нявесцін камень» у в. Агароднікі Ашмянскага раёна.

Магілёўская вобласць

1. Абрад заклікання дажджу ў в. Стары Дзедзін Клімавіцкага раёна
2. Рэгіянальная кухня Хоцімскага раёна

3. Традыцыйная тэхналогія пляцення саламяных «павукоў» у Быхаўскім раёне Магілёўскай вобласці.

Мінская вобласць

1. Тэхналогія старадаўняга піваварэння (Бярэзінскі раён).
2. Абрад «Навасельская свяча» (Бярэзінскі раён).
3. Спецыфічны прынцып апрацоўкі дрэва – «Бярэзінская ложка» (Бярэзінскі раён).
4. Абрадавая гульня «Ката пячы» у аг.Скірмантава Дзяржынскага раёна.
5. Традыцыя саламяных дываноў «Рухаўскія дываны» (аплікацыйнае пано з фарбаванай саломкі) Старадарожскага раёна.
6. Тэхналогія пляцення традыцыйных кашоў з сасновай лучыны (дранкі) Стаўбцоўскага раёна.
7. Тэхналогія хлебапячэння в. Жораўка Любанскага раёна.
8. Абрады русальнага тыдню в. Камуна і в. Шыпілавічы Любанскага раёна.

ПЕРАЛІК
АСНОЎНЫХ ПУЛІКАЦЫЙ АБ ЭЛЕМЕНТАХ НЕМАТЭРЫЯЛЬНАЙ
КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ БЕЛАРУСІ ЗА 2015 Г.

1. Глушэц, І. В. Нематэрыяльная спадчына Тураўшчыны як агульнанацыянальная каштоўнасць / І. В. Глушэц // Историческое наследие города Турова: Республиканская научно-практическая конференция "Историческое наследие города Турова" 9-10 апреля 2015 г.: материалы / редкол.: С. В. Рязанов (гл. ред.), В. В. Домосканов, Н. Н. Мезга. – Гомель: ГГУ им. Ф. Скорины, 2015 - С.100-103
2. Лісіцкая, Г. А. Охрана нематериального наследия Лельчицкого района / Г. А. Лісіцкая // Сборник информационно-методических материалов по охране историко-культурного наследия Гомельской области / редкол.: С. В. Рязанов (гл. ред.), В. А. Литвинов, Н. З. Шрейтер. – Жлобин, 2015
3. Ляшкевіч, А. Масленічная абрадавая гульня "Пахаванне дзеда": вобразы, семантыка, прагматыка / Алена Ляшкевіч // Аўтэнтычны фальклор: праблемы захавання, вывучэння, успрымання : (памяці антрапалага Зінаіды Мажэйкі) : зборнік навуковых прац удзельнікаў IX Міжнароднай навуковай канферэнцыі (Мінск, 24-26 красавіка 2015 г.) / Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт культуры і мастацтваў [і інш.]. - Мінск, 2015. - С. 112-113.
4. Абрад "Намскі Вялікдзень" // Івацэвіцкі веснік. – 30 красавіка 2015. - № 32
5. Майстры зямлі Камянецкай // Навіны Камянецчыны. – 7 лютага 2015. – № 6
6. Час надыходзіць вяртацца за кросны...// Навіны Камянецчыны. – 27 чэрвеня 2015. – № 26
7. На "вяселле" да Цярэшкі // Звязда. – 15 студзеня 2015. – № 7
8. Інвентар у дзеянні і ў планах. Глыбоччына: чым цікавая аўтэнтыка / Алена Ляшкевіч // Культура. – 13.06.2015 - 19.06.2015. – № 24
9. Чароўны і наіўны свет маляванак // Браслаўская звязда. – 14.01.2015 – №4
10. Юраўскі карагод у Пагосце // Новае Палессе. – 13 мая 2015. – №38
11. Погостские звёзды // Новае Палессе. – 31 кастрычніка 2015. – №86
12. Традыцыйны абрад Ваджэнне і пахаванне стралы (фотарэпартаж) // Гомельская праўда. – 21 мая 2015.
13. У Казацкіх Балсунах хавалі стралу // СБ. Беларусь сегодня. – 22 мая 2015
14. "Ляжы, мая страла" // Голас Веткаўшчыны. – 28 мая 2015.
15. Сохранить культурное наследие для потомков // Народны голас. – 26 верасня 2015. – №76
16. Дубравіцы – 65 // Новае Палессе. – 28 кастрычніка 2015. – № 85
17. Шчодры Юр'я // Літаратура і мастацтва. – 30 красавіка 2015. – № 17
18. Што спрыяе, а што не... / Ірына Глушэц // Культура. – 31.10.2015 - 01.11.2015 – № 44
19. Русалчыны сцяжынкі // Літаратура і мастацтва. – 2 ліпеня 2015. – № 26
20. Чырачка вясну вітае // Гомельска праўда. – 24 лютага 2015. – № 22
21. Буклет "Жывая спадчына Гомельшчыны" – Гомельскі АЦНТ, 2015
22. Буклет "Абрад "ваджэнне і пахаванне стралы" – Гомельскі АЦНТ, 2015
23. Буклет "Народны фальклорны калектыў "Палесскія напевы" – Гомельскі АЦНТ, 2015
24. Буклет "Каляндар традыцыйных народных свят Гомельскай вобласці" – Гомельскі АЦНТ, 2015

ПЕРАЛІК
АСНОЎНЫХ ІНТЭРНЭТ-ПУЛІКАЦЫЙ АБ ЭЛЕМЕНТАХ
НЕМАТЭРЫЯЛЬНАЙ КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ БЕЛАРУСІ ЗА 2015Г.

1. Городенское гончарство: прошлое и настоящее (абноўлена). Георгий Вечорко // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: http://horodno.blogspot.com.by/2015/07/haradenskaje-hancarstva_10.html – Дата доступу: 26.07.15
2. «Спадчына» — Городная. 11.05.2015. Минск 24-ДОК. // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=afDaZY1FYKg> – Дата доступу: 12.05.15
3. Час надыходзіць вяртацца за кросны... // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://www.kamenec.by/час-надыходзіць-вяртацца-за-кросны/#more-8103> – Дата доступу: 02.07.15
4. В воскресенье в Стойлах открылся художественно-резчицкий пленэр «Тропами Николая Тарасюка» // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://www.budni.by/?p=11495> – Дата доступу: 06.05.15
5. В день рождения Микола Тарасюка в Стойлах прошел пленэр. Мемориал возведен, судьба музея не решена // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://www.budni.by/?p=11590> Дата доступу: 15.05.15
6. «Спадчына» — Бездеж. 11.05.2015. Минск 24-ДОК. // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=WwvDS2NIWFg>– Дата доступу: 26.05.15
7. Пачастункі па старажытных рэцэптах // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: http://www.sb.by/by-belarus-magazine/kultura_bel/article/pachastunk-pa-starazhytnykh-retseptakh-.html – Дата доступу: 28.04.15
8. Мотальскі “Каравай” – сусветная каштоўнасць // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://www.janow.by/novosti/kultura-isskustvo/2466-motalski-karavaj-susvetnaja-kashtounasts.html> – Дата доступу: 29.06.15
9. Людзі і стравы. Вясельны каравай ад стваральніцы музея, тэатра і фестывалю “Мотальскія прысмакі” // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://minsknews.by/blog/2015/10/16/lyudzi-i-stravyi-vyaselnyi-karavay-ad-stvaralnitsyi-muzeya-teatra-i-festyivalyu-motalskiya-pryismaki/>– Дата доступу: 16.10.15
10. Рэпетыцыя "Жаніцьбы Цярэшкі" ў Слабадскай школе // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://lepel.by/otklik/otklik.php?id=2363> – Дата доступу: 28.11.14
11. Лепельшчына славіцца красунямі-дзяўчатамі. Наколькі ўжо пераборлівы Цярэшка, а ў чатырох вёсках прыгажунь тутэйшых упадабаў // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://www.lepel-kraj.by/?p=6644> – Дата доступу: 21.01.15
12. Обряды. Женитьба Терешки в Полсвиже // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: http://lepel.by/news_738.html – Дата доступу: 10.03.15
13. "Жывы хлябок". Як на Глыбоччыне пякуць жытнік па рэцэпце, якому больш за 200 гадоў // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://news.tut.by/culture/459823.html> – Дата доступу: 11.08.15

14. «Спадчына» — Дерковщина. 03.08.2015. Минск 24-ДОК. // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=j0CcpGQIXKQ> – Дата доступу: 04.08.15
15. Унікальна абрад «нашэння намёткі» ў вёсцы Папшычы // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://www.racyja.com/kultura/unikalny-abrad-nashennya-namyotki-u/> – Дата доступу: 28.05.15
16. Папшыцкая намётка і глыбоцкія капыткі // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://tv.sb.by/kultura-12/article/papshytskaya-namyetka-glybotsk-ya-kapytk.html> – Дата доступу: 24.06.15
17. "Пахаванне дзеда" адбылося на Віцебшчыне - абрад развітання з зімой (фота) // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://eurobelarus.info/news/society/2015/02/17/pahavanne-dzeda-adbylosya-na-v-tsebshchyne-abrad.html> – Дата доступу: 17.02.15
18. «Дед помер, а «хозяйство» живое!» – «эротический» обряд Городочкины (фото) // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://sputnik.by/photo/20150218/1014016328.html> – Дата доступу: 18.02.15
19. Чароўны і наіўны свет маляванак // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://www.braslav-star.by/2015/01/charo%D1%9Eny-i-nai%D1%9Eny-svet-malyavanak/> – Дата доступу: 13.01.15
20. Сестры-флористки рассказали, как правильно делать вербочки // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://grodnnews.by/category/kultura/news20305.html> – Дата доступу: 19.03.15
21. Традиционные гродненские вербы: сделать можно за час, но готовиться нужно целый год // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://news.tut.by/culture/441632.html> – Дата доступу: 29.03.15
22. Паганскія і хрысціянскія традыцыі ў двух святах Юр'я за адзін сезон // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://generation.by/news6961.html> – Дата доступу: 08.05.15
23. Юр'я ў в. Ахонава Дзятлаўскага раёна // Электронны рэсурс. – Рэжым доступу: <http://livingheritage.by/events/4824/> Дата доступу: 13.05.15

ПЕРАЛІК
АСНОЎНЫХ ІНТЭРНЭТ-ПУЛІКАЦЫЙ АБ ЭЛЕМЕНТАХ
НЕМАТЭРЫЯЛЬНАЙ КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ ГОМЕЛЬСКОЙ
ВОБЛАСЦІ ЗА 2015Г.

Мясцовы песенны стыль выканання традыцыйных абрадавых і пазаабрадавых твораў аўтэнтчным фальклорным калектывам “Палескія напевы” в. Новае Палессе Лельчыцкага раёна

http://livingheritage.by/news/4619/?sphrase_id=18787

<http://budzma.by/news/strechannye-w-novym-palyessi.html>

<http://ocnt.iptel.by/newsbloc/np.html>

Абрад “Юраўскі карагод” в. Пагост Жыткавіцкага раёна

<https://www.youtube.com/watch?v=Yf0j0YQ1Ffl>

<https://www.youtube.com/watch?v=x4Rhcpm8AeY>

<https://www.youtube.com/watch?v=sgnveGIA7U>

<http://generation.by/news6961.html>

<http://www.svaboda.org/content/article/26980856.html>

<http://www.palese.by/2015/05/zamechatelnyj-obryad-yura%D1%9Eski-karagod-kotoryj-sumela-sberech-ekaterina-pashevich-iz-pogosta-zhitkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/08/pomnik-byazvinna-zaginu%D1%9Eshym-zemlyakam-u-gady-vyalikaj-ajchynnaj-vajny-%D1%9E-prajsho%D1%9Eshuyu-subotu-%D1%9Erachysta-adkryli-%D1%9E-vyoscy-pagost-zhytkavickaga-rayona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

<http://www.palese.by/2015/07/den-derevni-otmechali-v-pererove-zhytkovichskogo-rajona/>

Сістэма работы ўстаноў культуры Гомельскай вобласці з каляндарнай нематэрыяльнай культурнай спадчынай і яе метадычнае забеспячэнне
<http://ocnt.iptel.by/methodological1.html>

Сустрэцца з казой і адшукаць "...дзевачак" – раённыя семінары
<http://kimpress.by/index.phtml?page=2&id=11658>

Вучоба кадраў: раённы семінар у Ельску
<http://ocnt.iptel.by/newsbloc/vuchoba.html>

Захаваць традыцыі: абласны семінар
<http://ocnt.iptel.by/newsbloc/zahavac.html>
<http://www.palese.by/2015/04/navukova-praktychnaya-kanferencyya-gistarychnaya-spadchyna-turava-prajshla-nyada%D1%9Ena-%D1%9E-starazhytnym-turve-zhytkavickaga-rayona/>